

ΚΑΣΤΟΡΙΑ, 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
Περίληψη.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
<u>ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....</u>	8
<u>ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....</u>	8
Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
1.1 Το μεταναστευτικό φαινόμενο πανευρωπαϊκά.....	8
1.2 Μεταναστευτική και προσφυγική κρίση στην Ελλάδα.....	11
<u>ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....</u>	17
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΑ ΜΜΕ	
2.1 Αναπαραστάσεις μεταναστών και προσφύγων στα διεθνή ΜΜΕ.....	17
2.2 Το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα στα ελληνικά ΜΜΕ.....	18
2.3 Η θεωρία της πλαισίωσης.....	18
<u>ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....</u>	19
<u>ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ</u>	
3.1 Ερευνητικά ερωτήματα & Σκοπός έρευνας.....	19
3.2 Θεματική ανάλυση και κατηγορίες ανάλυσης περιεχομένου.....	20
3.3 Μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου.....	21
3.4 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	23
3.5 Ανάλυση περιεχομένου και εργαλεία.....	24
3.6 Κατηγορίες ανάλυσης περιεχομένου.....	25
<u>ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....</u>	28
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	
4.1 Επίσημες πηγές.....	28
4.2. Πρόσφυγες και μετανάστες.....	29
4.3. Διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ.....	30
4.4. Λύσεις επιβολής και ελέγχου.....	31
4.5. Φορτισμένη γλώσσα.....	31
4.6. Απειλή – πρόβλημα.....	32
4.7. Μάζα.....	32
4.8. Έμφαση στο άτομο.....	32
4.9. Εικόνες εξαίρεσης.....	32
<u>ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....</u>	34

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	34
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	36

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο διαφορετικά μέσα ενημέρωσης αναπαριστούν το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα

στην Ελλάδα, κατά τη χρονική περίοδο 2021-2022. Ειδικότερα, αξιοποιώντας τη θεωρία της πλαισίωσης και τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου, παρουσιάζεται και αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο επτά ελληνικά μέσα (η ΕφΣυν, Τα Νέα, η Καθημερινή, ο Ελεύθερος Τύπος, το Πρώτο Θέμα, η Zougla και το iefimerida) αναπαριστούν τους πρόσφυγες και τους μετανάστες στην παραπάνω περίοδο.

Λέξεις κλειδιά: ΜΚΟ, μετανάστευση, πρόσφυγας, προσφυγική κρίση, εικόνα εξαίρεσης.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to investigate the way in which different media represent the refugee and immigration issue in Greece, during the period 2021-2022. In particular, utilizing the theory of framing and the method of content analysis, the way in which seven Greek media (EfSyn, Ta Nea, Kathimerini, Eleftheros Typos, Proto Thema, Zougla and iefimerida) are represented is presented and analyzed refugees and immigrants in the above period.

Key words: NGO, immigration, refugee, refugee crisis, image of exception.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Λίγο πριν από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, στα πλαίσια της οικονομικής ευημερίας, η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα υποδοχής μεγάλου αριθμού προσφύγων και μεταναστών. Εκατομμύρια άνθρωποι ξεκίνησαν να έρχονται προς την Ευρώπη προκειμένου να καταφέρουν να ξεφύγουν από τις πολεμικές συρράξεις, τη δυστυχία και τις κακουχίες και φυσικά προκειμένου να καταφέρουν απλά να ζήσουν. Στο κύμα μετανάστευσης συνέβαλε το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει πλέον ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι, λοιπόν, ο ευρωπαϊκός της προσανατολισμός, οι θεσμοί που τη διέπουν αλλά και οι νόμοι εμπνέουν τη σιγουριά αλλά και την ελπίδα που έχει ανάγκη και επιζητά κάποιος που βίαια εγκατέλειψε τη χώρα του (Παπακωσταντής, 2013)

Λίγα χρόνια αργότερα, κατά την περίοδο εισόδου της Ελλάδας στην οικονομική κρίση, η χώρα μετατράπηκε σε τόπο αποστολής μεταναστών. Ταυτόχρονα, δε σταμάτησε να αποτελεί πύλη εισόδου για μεγάλο αριθμό μεταναστών. Η Ελλάδα της οικονομικής κρίσης αδυνατούσε, σε μεγάλο βαθμό, να ανταπεξέλθει στις ανάγκες των ανθρώπων που κατέφθαναν στη χώρα, από πολλές πλευρές. Από τη στέγαση και την ικανοποίηση των πρώτιστων αναγκών των ανθρώπων που εγκατέλειψαν τις χώρες τους, μέχρι την εκπαίδευση και τη συνολική κοινωνικοπολιτική ενσωμάτωσή τους. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (2015), περίπου 4.500 μετανάστες διέσχισαν καθημερινά τα ελληνικά σύνορα.

Η πραγματικότητα του 2022 στην Ελλάδα αντιμετωπίζει παρόμοια περιστατικά. Η προσφυγική και μεταναστευτική εισροή δε σταμάτησε απλά κλιμακώνεται ανά περίοδο ανάλογα φυσικά με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες γειτονικών και άλλων χωρών. Είναι αδιαμφισβήτητη η μεγάλη σημασία που περιβάλλει το ζήτημα αυτό. Η πτυχιακή πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο τα παραδοσιακά αλλά και τα νέα Μέσα στην Ελλάδα αναπαριστούν το φλέγον αυτό ζήτημα. Είναι σημαντικό να εξεταστεί η «γλώσσα» και η «εικόνα» με την οποία περιγράφονται οι άνθρωποι που εκδιώχθηκαν από τις πατρίδες τους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο διαφαίνεται αν υπήρξε αλλαγή στην Ελλάδα ανά τα χρόνια, αν έχουν βρεθεί πλέον λύσεις, αν οι πολίτες είναι έτοιμοι σαν κοινωνία να βλέπουν ανθρώπους ανάμεσα σε ανθρώπους ή αν επαληθεύονται τα λάθη του παρελθόντος.

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η μελέτη του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ελλάδα, σε μία ορισμένη χρονική περίοδο. Αναλυτικά, η έρευνα διεξήχθη μέσα από τον εντοπισμό, τη συλλογή και την ανάλυση άρθρων ηλεκτρονικών εφημερίδων. Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός, πρώτα από όλα έγινε διεξοδική έρευνα της ανάλογης βιβλιογραφίας αναφορικά με το ζήτημα και παρουσιάστηκαν αναφορές βιβλιογραφικές και διαδικτυακές σχετικά με τη μετανάστευση στη χώρα μας αλλά και τον τρόπο που προβάλλεται το θέμα στις διάφορες εφημερίδες. Ακόμη, παρατέθηκαν αναφορές και πηγές προς πληροφόρησή μας σχετικά με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη, στο θεωρητικό και το εμπειρικό. Αναλυτικά, δομείται σε πέντε κεφάλαια και κλείνει με τα συμπεράσματα της έρευνας και τη βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, πρώτα συναντάμε την εισαγωγή, όπου και παρουσιάζονται να ερευνητικά ερωτήματα και ο σκοπός της έρευνας. Επίσης, υπάρχει η θεματική ανάλυση και οι κατηγορίες ανάλυσης περιεχομένου. Ακολουθεί το πρώτο κεφάλαιο όπου αναλύεται το μεταναστευτικό ζήτημα σε πανελλαδικό και παγκόσμιο επίπεδο. Στη συνέχεια, το κεφάλαιο δύο στο οποίο γίνεται λόγος για τα ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου στα ΜΜΕ. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι αναπαραστάσεις μεταναστών και προσφύγων στα διεθνή και στα ελληνικά ΜΜΕ. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό υπάρχει η παρουσίαση της θεωρίας της πλαισίωσης. Προχωρώντας, στο κεφάλαιο τρία φτάνουμε στο εμπειρικό μέρος της εργασίας, όπου παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία της μεθοδολογίας της έρευνας. Γίνεται εκτενής ανάλυση της μεθοδολογικής προσέγγισης, της ανάλυσης περιεχομένου και των εργαλείων της αλλά και των κατηγοριών ανάλυσης περιεχομένου. Φτάνοντας προς το τέλος, στο κεφάλαιο τέσσερα πραγματοποιείται η ανάλυση των εμπειρικών ευρημάτων. Κλείνοντας, στο κεφάλαιο πέντε, υπάρχουν τα συμπεράσματα της ερευνητικής εργασίας και τα θέματα προς συζήτηση, καθώς και η βιβλιογραφία με τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την εξυπηρέτηση των σκοπών της εργασίας.

..

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

1.1 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΑ (2013-2023)

Στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία έγιναν προσπάθειες να δοθούν λύσεις στο προφυγικό και στο μεταναστευτικό ζήτημα. Θεσπίστηκαν νόμοι, υιοθετήθηκαν και υλοποιήθηκαν προγράμματα αναφορικά με τη μεταναστευτική πολιτική και ροές. Υπογράφηκαν διακρατικές συμφωνίες και δημιουργήθηκαν οργανισμοί στήριξης. Βασικοί στόχοι της πολιτικής αυτής είναι η επικράτηση της ισότητας και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών. Επιδιώκεται η παροχή διεθνούς προστασίας αλλά και καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης. Ακόμη, στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μία κοινή πολιτική αναφορικά με το μεταναστευτικό για όλα τα κράτη μέλη, η οποία θα σέβεται τη διαφορετικότητα κάθε κράτους μέλους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης

Υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, το οποίο καθόρισε το πλαίσιο της αστυνομικής συνεργασίας. Καθόρισε επίσης τις υπηρεσίες διάσωσης, της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και ποινικές υποθέσεις της πολιτικής σχετικά με το άσυλο. (2010-2014), (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 2011) Ακόμη, το πρόγραμμα αυτό επισήμανε την ανάγκη ενίσχυσης του ρόλου του Frontex και του Eurosur. Παράλληλα, υπογράμμισε την αναγκαιότητα της έναρξης του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν SIS-11 και Συστήματος VIS. (<https://frontex.europa.eu/>)

Για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος αλλά και του προσφυγικού φαινομένου υπογράφηκαν ορισμένες διακρατικές συμφωνίες. Το Φεβρουάριο του 2017, υπογράφηκε μνημόνιο από την Ιταλία, συμφωνία με τη Λιβύη για τη διαχείριση των συνόρων, την παράνομη μετανάστευση αλλά και τη διακίνηση των ανθρώπων και την γενικότερη ανάπτυξη. Υπόσχεση έδωσε το Ιταλικό κράτος να στηρίξει την κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) με τεχνική αλλά και οικονομική υποστήριξη. Ενίσχυσε τις θαλάσσιες περιπολίες στα σύνορα και στα κεντρικά όπου κρατούνταν μετανάστες της

Λιβύης. Η Λιβύη από τη μεριά της έδωσε την ανάλογη υπόσχεση να συγκρατεί πλήθος μεταναστών και προσφύγων στα δικά της σύνορα. (Bogdan N.B., 2015) Τις συμφωνίες αυτές υποστήριξε η ΕΕ αλλά και η κάθε χώρα με τη σειρά της υπόγραψε εταιρικές συμφωνίες. Το Μάρτιο του 2017 η Γερμανία υπογράφει παρόμοια συμφωνία με την Τυνησία και την Αίγυπτο. Με τις παραπάνω συμφωνίες και την προφανή τήρηση τους, οι προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές προς την Ιταλία και ευρύτερα στην Ευρώπη μειώθηκαν. Πολλοί μετανάστες από την άλλη εγκλωβίστηκαν στα κέντρα κράτησης στη Λιβύη. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διέμεναν ήταν άσχημες. Το ζήτημα της μετανάστευσης ήρθαν να δυσχεράνουν οι συγκρούσεις στη Λιβύη και η δημιουργία δύο κυβερνήσεων. Αυξήθηκε το προσφυγικό και μεταναστευτικό πρόβλημα αλλά και το λαθρεμπόριο σημείωσε αύξηση καθώς και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παρατηρείται να δημιουργήθηκε ακόμη μία δίοδος, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μειώθηκαν οι μεταναστευτικές ροές προς την Ιταλία. Το 2015 η κύρια διαδρομή του μεταναστευτικού ρεύματος έγινε η Ανατολική Μεσόγειος. Χιλιάδες άνθρωποι από την Τουρκία περάσανε στο ελληνικό έδαφος, καθώς τα ελληνικά νησιά θεωρήθηκαν ως μία εύκολη δίοδος των προσφύγων κυρίως από το Αφγανιστάν, τη Συρία και το Πακιστάν με τελικό προορισμό τα κράτη της Ευρώπης. (L.Schuster, 2011) Παράλληλα μεγάλος αριθμός ανθρώπων διασχίζει πεζός το ελληνικό κράτος, τη Σερβία. Σκοπός είναι να φτάσουν στην Ουκρανία. Πληθυσμός ο οποίος έρχεται από την Ερυθραία, το Αφγανιστάν, τη Νιγηρία, τη Σενεγάλη και το Μάλι. Ακόμη, το 2015 τα πράγματα γίνονται πάρα πολύ δύσκολα. Αναλυτικά, η κατάσταση ήταν εξαιρετικά άσχημη για τους πρόσφυγες και μετανάστες αλλά και για την Ελλάδα.

Το φαινόμενο χρήζει ιδιαίτερης σημασίας και προσοχής πλέον. Τόσο για τους Έλληνες και τα υπόλοιπα κράτη φιλοξενίας, όσο και για τους ίδιους τους πρόσφυγες-μετανάστες. Οι διάφορες μεταναστευτικές ροές, οι διάφοροι πολιτισμοί και οι κουλτούρες που έφτασαν συνολικά στην Ευρώπη συνοδεύονται από πολλές και διάφορες ανάγκες. Η προστασία των προσφύγων-μεταναστών είναι καίριας σημασίας και οι ανάγκες που τη συνθέτουν πολύπλοκες. Η κατάσταση απαιτεί πλέον την αντιμετώπιση του φαινομένου με σύνεση. Από τη μία πλευρά αντικρίζει κανείς το μεγάλο αριθμό προσφύγων-μεταναστών. Οι εντάσεις στο μερίδιο των ανθρώπων αυτών, σε επίπεδο πρακτικό αλλά και θεωρητικό, δε λείπουν από τα κράτη υποδοχής αλλά και από την πλευρά της μειονότητας. Δημιουργούνται σοβαρές και μεγάλες εντάσεις εντός των φιλελεύθερων δημοκρατικών χωρών διέλευσης των προσφύγων-

μεταναστών. Από την άλλη πλευρά, ανέβηκαν τα ποσοστά λαϊκισμού και ξενοφοβίας, φαινόμενο που δεν μπορούσε να λείψει, σε μία περίοδο με έντονες μεταναστευτικές εισροές από ποικίλα και διαφορετικά κράτη. Η άνοδος των φαινομένων αυτών είχε ως αποτέλεσμα διαφορετικές και αποκλίνουσες μεταξύ τους πολιτικές διαχείρισης της κατάστασης από τα διάφορα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, φάνηκε η στάση της Ουγγαρίας με προτάσεις λαϊκιστικών κομμάτων (Front National, F.N.) προκειμένου να επιτευχθεί μία μεταναστευτική πολιτική απομάκρυνσης από μεγάλο μέρος του ευρωπαϊκού ιδεώδους (Ζαν-Κλοντ Γιουνκερ, 2017).

Η Ουγγαρία, καθώς επίσης και η Πολωνία αρνήθηκαν την αποδοχή των προσφύγων και έκλεισαν τα σύνορά τους στα μεταναστευτικά ρεύματα. Ρεύματα τα οποία προέρχονταν από την Ανατολική Μεσόγειο (Eastern Mediterranean Route) (Λυγερός, 2016). Η Βρετανία έκανε δηλώσεις που εξέφραζαν ότι δε δύναται να φιλοξενήσει και να δεχθεί κι άλλο αριθμό προσφύγων-μεταναστών. Η Σουηδία, από την πλευρά της, όταν άγγιξε το όριο των 190.000 προσφύγων επανέφερε σημαντικούς ελέγχους στα σύνορά της. Η Δανία ψήφισε διάφορους νόμους περί μεταναστευτικού. Σημαντικός ήταν ο νόμος περί κατάσχεσης των πολύτιμων αντικειμένων που είχαν μαζί τους οι πρόσφυγες-μετανάστες προκειμένου να φιλοξενηθούν από τη χώρα, θεσπίστηκε νόμος περί αντιτίμου της φιλοξενίας.

Ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών ανέρχεται στις δέκα χιλιάδες, πρόκειται για γυναίκες, παιδιά και άντρες. Πληθυσμός ο οποίος εγκλωβίστηκε στην Ειδομένη κατά το 2016. Χιλιάδες είναι οι άνθρωποι οι οποίοι παραμένουν ακόμη στα ελληνικά νησιά (Παπαστεφάνου, 2016).

Η Μυτιλήνη τον Ιούλιο του 2016, φιλοξένησε 2.895 πρόσφυγες και μετανάστες. Αντίστοιχα η το νησί της Χίου 2.494 αλλά και η Σάμος με τη σειρά της 1.157. Συνολικά ο αριθμός των ατόμων που διέμεναν και αιτήθηκαν άσυλο στα νησιά του Βορείου Αιγαίου ανέρχεται στους 6.546 πρόσφυγες-μετανάστες (Newsbomb, 2016).

Πλέον υπάρχουν πρόσφυγες και μετανάστες, συγκεκριμένα στο λιμάνι του Πειραιά παρέμειναν πελπίζοντας ότι θα ανοίξουν τα σύνορα ενώ την ίδια στιγμή η πλατεία Βικτωρίας κατακλύστηκε από τεράστιο αριθμό προσφύγων και μεταναστών, συνολικά την περίοδο εκείνη διέμεναν σε ολόκληρη την Αττική 10.370 πρόσφυγες. Στην Κεντρική Ελλάδα ο αριθμός ήταν στους 1.687 ανώ στην νότια 250 (Παπαστεφάνου, 2016).

Ουσιαστικά, τη χρονική περίοδο του 2015 και 2016, η κατάσταση δεν ήταν μόνον πάρα πολύ δύσκολη αλλά άγγιζε το αίσθημα του φόβου για το ελληνικό κράτος, την Ευρώπη ολόκληρη αλλά και την Τουρκία και τους ίδιους τους πρόσφυγες – μετανάστες (iefimerida, 2016). Υπήρχε μεγάλος κίνδυνος στα σύνορα καθώς δεν έλειπαν οι συζητήσεις προκειμένου να κλείσουν επ' αόριστον. Στο σημείο αυτό η Ελλάδα διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο να βγει από τη Συμφωνία Σένγκεν (iefimerida, 2016).

1.2 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ('90 – 2000, 2000-2010)

Συνέδριο Ελληνικής Οικονομικής και Κοινωνικής επιτροπής

Η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, αντικρίζουμε καθημερινά ανθρώπους να περπατούν, να παίρνουν τα λεωφορεία, να εργάζονται, να ζουν σε απόσταση αναπνοής από τη δική μας ζωή. Κάποιοι μιλούν ελληνικά με πολλές προφορές, κάποιοι δε γνωρίζουν καθόλου την ελληνική γλώσσα. Πρόκειται για εκατοντάδες πρόσωπα με διάφορα σωματικά χαρακτηριστικά άλλων φυλών που έχουν εισέλθει σε μεγάλο βαθμό στην καθημερινότητα του σύγχρονου Έλληνα. Το ερώτημα που απασχολεί, όχι μόνο πανελλαδικά αλλά και διεθνώς, «αναγκαίο κακό ή ευλογία;». Πολλές οι απαντήσεις του ερωτήματος αυτού, η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση αλλά οι ακραίες απόψεις βρίσκουν και θα βρίσκουν πάντοτε υποστηρικτές σε όλα τα κοινωνικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας (Διεθνές Συνέδριο Ο.Κ.Ε., 2007)

Ορισμένες χώρες βιώνουν το φαινόμενο αυτό ως χώρες υποδοχής ή ως χώρες προέλευσης μεταναστών. Η μετανάστευση είναι ευρέως γνωστό ότι είναι ένα φαινόμενο παγκοσμιοποιημένο και υπερεθνικό καθώς εμπλέκονται όλα τα κράτη και κυρίως οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό είναι συνετό και αναγκαίο οι απαντήσεις που δίνονται να είναι συντονισμένες και συλλογικές σε όλα τα επίπεδα.

ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ελληνικό κράτος δέχθηκε τεράστια προσφυγικά ρεύματα κυρίως μετά την καταστροφή της Σμύρνης το 1922, όπου προέβη σε μεγάλη ανταλλαγή πληθυσμών. Οι πρόσφυγες που εισήλθαν στο ελληνικό κράτος είχαν ελληνική καταγωγή, ίδια θρησκεία, ήθη και έθιμα.

Ακόμη και η κουλτούρα ήταν κοινή με τους Έλληνες. Παρά τα όλα κοινά που είχαν οι μεταναστευτικές ροές προς τον ελλαδικό χώρο, η αποδοχή και η ενσωμάτωσή τους από τη χώρα παρουσίασε πολλά προβλήματα. Οι δυσκολίες ήταν μεγάλες και ποικίλες. Υπήρχε ανάγκη και έγιναν μεγάλες προσπάθειες προκειμένου οι άνθρωποι αυτοί να γίνουν αρχικά αποδεκτοί και να καταφέρουν να εισχωρήσουν στην παραγωγική διαδικασία. Προσπάθειες έγιναν επίσης για να συνεισφέρουν στην εξέλιξη της πολιτισμικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής του ελληνικού κράτους και του εκάστοτε τόπου διαμονής.

Μέσα στον εμφύλιο πόλεμο, μέχρι τη δεκαετία του 1980 και μετά τον Β' Παγκόσμιο, η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα αποστολής προσφύγων και μεταναστών. Συνθήκες που οδήγησαν τους Έλληνες στο φαινόμενο αυτό ήταν η φτώχεια, η ανεργία, η κοινωνική ανασφάλεια. Όλα αυτά οδήγησαν μεγάλα κύματα Ελλήνων πολιτών να τραπούν σε άλλα κράτη, να μεταναστεύσουν σε πλουσιότερες και οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες. Η μετανάστευση έγινε κυρίως προς τη Γερμανία, όπου και υπογράφηκε η ελληνογερμανική συμφωνία (Περί απασχόλησης Ελλήνων εργατών στη Γερμανία.) Ακόμη, Έλληνες έφυγαν κατευθυνόμενη προς την Αμερική, τον Καναδά, το Βέλγιο και την Αυστραλία. Όλα τα παραπάνω κράτη αποτέλεσαν χώρες και κέντρα υποδοχής Ελλήνων μεταναστών. (Λ. Μουσουρού, 1991)

Τη δεκαετία του 1980 και έπειτα, η Ελλάδα, μετατρέπεται σε χώρα υποδοχής. Εισήλθαν πρόσφυγες και παράτυποι μετανάστες (Σιταρόπουλος, 2006). Τη δεκαετία του 1990 η Ελλάδα ήταν μία ανεπτυγμένη χώρα, οικονομικά κυρίως, καθώς τα ημερομίσθια ήταν υψηλά. Επίσης, υπήρχε σταθερότητα σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Παράλληλα, επιτράπη σε διάφορους γειτονικούς λαούς να εισέλθουν από ξηρά και θάλασσα καθώς η γεωγραφική θέση του κράτους ευνοούσε την κατάσταση αυτή. Ειδικότερα, το 1991, με την κατάρρευση των κουμμουνιστικών καθεστώτων πραγματοποιήθηκε μεγάλη εισροή μεταναστών στη χώρα από τη βόρεια πλευρά. Το φαινόμενο αυτό ευνόησε επίσης το γεγονός ότι διαλύθηκε η Ένωση των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών αλλά και το άνοιγμα των συνόρων της Ελλάδας στους Βορειοηπειρώτες του Αλβανικού κράτους τον Απρίλιο του 1992. Ακόμη, παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών, κυρίως Αλβανών (το 1993 στο ελληνικό κράτος εισήλθαν 150.000 Αλβανοί), Βούλγαρων, Γεωργιανών, Ουκρανών και ένα αμελητέο ποσοστό Κινέζων. Η οικονομική και πολιτική απελευθέρωση των χωρών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη οδήγησε στην αύξηση του φαινομένου της μετανάστευσης και έτσι οι ροές αυτές παρατήρησαν σημαντική αύξηση. Οι άνθρωποι αυτοί αγωνίζονταν και είχαν καλύτερες συνθήκες

διαβίωσης και πρωτίστως μία εργασία. Συνήθως, αναλάμβαναν εργασίες, ως ανειδίκευτοι εργάτες με χαμηλό εισόδημα και κάνανε εργασίες που οι Έλληνες δε θέλανε να κάνουν. Οι μετανάστες αυτοί συνέβαλαν στην ανάπτυξη της χώρας και οι Έλληνες τους αποδέχονται. Συνέβαλαν επίσης στην άνθιση του εθνικού ισοζυγίου πληρωμών. Παρατηρήθηκε αύξηση στην κατανάλωση, μειώθηκαν οι τιμές. Ακόμη, φαίνεται πως δημιούργησαν ένα ανταγωνιστικό κλίμα στα ελληνικά προϊόντα αλλά και στον τομέα των ελληνικών επιχειρήσεων. Κατάφεραν επίσης, να νομιμοποιηθούν μέσα από το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης του μεταναστευτικού πληθυσμού. Οι Αλβανοί πλέον κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών στη χώρα και μετά από το κράτος αυτό ακολουθούν οι Πακιστανοί καθώς επίσης και ένα ικανοποιητικό ποσοστό Ρουμάνων (Αντωνόπουλος, 2006).

Στην Ελλάδα, κατά την ίδια δεκαετία, κατέφθασε ένα πλήθος μεταναστών πολιτών της πρώην Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Σοβιετικής Ένωσης. Επρόκειτο, ουσιαστικά για Έλληνες πόντιους οι οποίοι κατάφεραν να αποκτήσουν ελληνική υπηκοότητα καθώς επικαλέστηκαν και δήλωσαν εθνική καταγωγή ελληνική. Οι πληθυσμοί αυτοί είχαν υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Παρ' όλα αυτά δε γνώριζαν καλά την ελληνική γλώσσα και έτσι το κράτος δεν αναγνώρισε την εκπαιδευτική τους κατάρτιση. Με τις δυσκολίες αυτές δεν κατάφεραν να ενταχθούν σε ένα ικανοποιητικό εργασιακό περιβάλλον και δε λήφθηκαν υπόψη οι πολιτισμικοί δεσμοί με το ελληνικό κράτος. Εργάστηκαν κυρίως ως ανειδίκευτοι εργάτες (Τριανταφυλλίδου, 2009).

Τις νομικές εξελίξεις που αφορούν το μεταναστευτικό ζήτημα και τη διαδικασία ασύλου ακολουθεί η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Γ.Αντωνόπουλος, 2006) Το 1990 υπογράφεται η Σύμβαση του Δουβλίνου. Συγκεκριμένα, στις 15 Ιουνίου του 1990 σε δώδεκα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Σύμβαση Δουβλίνου, 2008) Με το νόμο Ν.1975/1991, η Ελλάδα έθεσε σε εφαρμογή τη Σύμβαση του Δουβλίνου. (Α.Τριανταφυλλίδου, 2011) Στόχος της υπογραφής της Σύμβασης αυτής ήταν η μείωση της μετακίνησης αιτούντων άσυλο εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη, σημαντικό ήταν να επιτευχθεί η αποφυγή του αιτήματος στη χώρα, καθώς στα πλαίσια της Σύμβασης οι χώρες αναγνώριζαν τη σημασία του δικαιώματος του ασύλου. Υποστηρίχθηκε πως όσοι αιτούνται άσυλο έχουν το δικαίωμα να αναζητήσουν προστασία αλλά όχι να εκφράσουν συγκεκριμένη προτίμηση ως προς τη χώρα υποδοχής που θα τους παράσχει την προστασία. (Σ.Βρέλλης, 2003)

Η ΚΡΙΣΗ

Σε μία κρίση πλήττονται οι αξίες και απογυμνώνονται οι αλήθειες ωμές, όπως πραγματικά είναι. Η ομαλή λειτουργία των πραγμάτων που θεωρούνταν δεδομένη κλονίζεται. Όταν για μεγάλα χρονικά διαστήματα μία κοινωνία επιδεικνύει ευημερία, ασφάλεια και οργάνωση στους πολίτες της, τότε εκείνη αδρανεί και θεωρεί την κατάσταση αυτή δεδομένη και αυτονόητη. Προ της κρίσης επικράτησε μία άποψη για συνεχή ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας. Αργότερα ήλθε η κρίση. Οι βεβαιότητες σιγά σιγά απομακρύνονταν από τη γενική πεποίθηση. Οι άνθρωποι αντιλήφθηκαν ότι πλέον δεν είναι τίποτα δεδομένο και ασφαλές. Συνειδητοποίησαν ότι το αύριο είναι πια θολό. (Τσουκαλάς, 2013:28)

Ο Τσουκαλάς, αναλυτικά, οι πολίτες φαίνονταν να .. : «...να πλήττονται από τα δικά τους ειδοποιά αδιέξοδα, να αντιμετωπίζουν νέα διλήμματα, να αναζητούν με αγωνία εναλλακτικές πορείες, να εμπλέκονται στους δαιδάλους πρωτόγνωρων υπαρξιακών λαβυρίνθων, να ψάχνουν για φταίχτες και «ενόχους», να στιγματίζουν αποδιοπομπαίους τράγους, να αντιστέκονται, να αμφισβητούν, να ενδοσκοπούν γύρω από τα αίτια της δυσπραγίας τους ή ακόμα να επικαλούνται την παρέμβαση των αόρατων δυνάμεων που κινούν τον κόσμο» (Τσουκαλάς, 2013: 29).

Αφετηρία της κρίσης σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν το χρηματοπιστωτικό κραχ, η κρίση στην Ελλάδα έγινε εμφανής λίγα χρόνια αργότερα και ήταν η πρώτη χώρα που βρέθηκε κατά μέτωπο με την οικονομική κρίση. Ουσιαστικά η παραδοχή της Ελλάδας και επίσημα στην κρίση πραγματοποιήθηκε με την αποδοχή της αρωγής από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα. (Ζαμπαρλούκου & Κούση, 2014)

Την οικονομική κρίση ήρθε να εντείνει η εμφάνιση της μετανάστευσης στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο 2011 και 2015 έως και σήμερα. Στην Ελλάδα το μεταναστευτικό ζήτημα χαρακτηρίζεται ως μία συστηματική, παράνομη/ παράτυπη είσοδο μεγάλου αριθμού ανθρώπων στη χώρα. Ειδικότερα από το 2010 και έκτοτε η Ελλάδα αποτέλεσε μεγάλο πόλο έλξης πολλών χιλιάδων ανθρώπων, από ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό το γεγονός είχε ως αποτέλεσμα το 7% του πληθυσμού του ελλαδικού χώρου να αποτελείται πλέον από μετανάστες (ανθρώπους εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης). (Η Καθημερινή, 2013) Το φαινόμενο αυτό οδήγησε την Ελλάδα στο να λάβει κάποιες αποφάσεις και να θεσπίσει νόμους. Ειδικότερα από το 1991 έχει εφαρμοστεί η Συμφωνία Σένγκεν αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον αποκτήσει ενιαία σύνορα. Ακόμη το 2004 έχει την αφετηρία

της η Frontex, η Ευρωπαϊκή δύναμη για τη φύλαξη των συνόρων με στόχο την προάσπιση της ασφάλειας αλλά και τον έλεγχο και περιορισμό των μεταναστευτικών ρευμάτων. (Καλοφωλιάς, 2011)

Η μετανάστευση που εκδηλώθηκε στο ελληνικό κράτος την τελευταία δεκαετία αργά και σταθερά, βρήκε την Ελλάδα απροετοίμαστη κοινωνικά και νομοθετικά. Τρόμαξε, ενόχλησε και ουσιαστικά έβγαλε την Ελλάδα από την ομοιογένειά της. Αρχισαν να προβάλλονται παντού οι εικόνες των «παράνομων» και «κακών» Αλβανών που λήστευαν, σκότωναν και διέπρατταν κάθε είδους εγκλήματα. Τα δελτία ειδήσεων πρόβαλαν τέτοιου είδους συμπεριφορές και ενέργειες σε καταγισμό εικόνων και δελτίων. Με τον τρόπο αυτό ο φόβος και οι εικόνες εξαίρεσης και απώθησης εδραιώθηκαν και έγιναν βίωμα των Ελλήνων. Για την επόμενη δεκαετία, ενώ μερικά ερωτήματα απαντήθηκαν, ο φόβος αμβλύθηκε αλλά δεν έφυγε. Από την άλλη, το ζήτημα της νομιμοποίησης είναι σημαντικό να λάβει πιο σφαιρική προσέγγιση. Οι χώρες υποδοχής, όπως η Ελλάδα, ξεκίνησαν να κάνουν σημαντικά βήματα γύρω από τρία σημεία του προβλήματος του μεταναστευτικού ζητήματος: τη **νομιμοποίηση** των μεταναστών, τις **υποχρεώσεις και τα δικαιώματα** των ομάδων αυτών αλλά και τη συνολική **κοινωνική τους αντιμετώπιση**.

Στο συνέδριο έγινε σαφές ότι τα κράτη δεν δύνανται να ακολουθήσουν επιλεκτική πολιτική αναφορικά με το έθνος και την καταγωγή των μεταναστών που επιθυμούν να εισέλθουν στη χώρα τους. Ωστόσο το κάθε κράτος είναι υποχρεωμένο να διαμορφώσει τους όρους που θα επιτρέψουν στους μετανάστες -τους ήδη υπάρχοντες- να **νομιμοποιηθούν** όταν καλύπτουν τις ανάγκες του εργατικού δυναμικού του εκάστοτε κράτους. Για να γίνει υλοποιήσιμο κάτι τέτοιο πρέπει να διαμορφωθούν ρεαλιστικές διαδικασίες. Επίσης, υπάρχει η ανάγκη να δοθούν στους ανθρώπους αυτούς ίσα δικαιώματα με τους ντόπιους κατοίκους αναφορικά με τις ευκαιρίες εργασίας αλλά και την ασφάλιση, την ιατρική περίθαλψη και την παιδεία των μεταναστών. Αυτό θα συμβάλει και θα ωθήσει τους εργοδότες που απολαμβάνουν την εργασία των μεταναστών δίνοντας είτε πολύ χαμηλές απολαβές είτε μη δηλώνοντας τους καθόλου και αυτομάτως κατατάσσοντας τους στη «μαύρη αγορά εργασίας». Από την πλευρά των μεταναστών θα επιθυμούν να είναι δηλωμένοι και νόμιμοι καθώς θα απολαμβάνουν τα ίσα δικαιώματα των κατοίκων του κράτους υποδοχής. Έτσι οι εργοδότες θα εξαναγκαστούν να μη «βολεύονται» στα φθηνά εργατικά χέρια λόγω παρανομίας. Για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να υπάρχουν ελεγκτικοί μηχανισμοί από τις αρχές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, και από την πλευρά των μεταναστών θα επιτευχθεί πλήρης νομιμότητα ως προς τα δικαιώματα αλλά και ως προς τις υποχρεώσεις

τους ως πολίτες του κράτους. Θα καταβάλουν τη φορολογία, τις ασφαλιστικές εισφορές και θα φροντίζουν να εκπαιδεύονται όλα τα παιδιά καθώς αυτό είναι υποχρεωτικό και νόμιμο για όλους ανεξαιρέτως. Η κοινωνική ένταξη είναι ακόμη ένα πρόβλημα που χρίζει δραστική και άμεσης επίλυσης. Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία δυσχεραίνουν την ουσιαστική ενσωμάτωσή τους στις χώρες υποδοχής. (Καλοφωλιάς, 2011)

Η διαδικασία των αιτούντων άσυλο αντιμετωπίστηκε ταυτόχρονα με την παράτυπη κυρίως μετανάστευση. Το 2010 τέθηκε η αφετηρία για την εφαρμογή μία πιο ουσιαστικής μεταναστευτικής πολιτικής. Σε αυτό βοήθησε η κατάθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το άσυλο και η αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Πράγμα το οποίο το ελληνικό κράτος επικαιροποίησε τον Ιανουάριο του 2013. Το σχέδιο αυτό (Εθνικό Σχέδιο Δράσης), περιέγραφε τις προγραμματισμένες δράσεις της κυβέρνησης για τα ζητήματα περί της πρώτης υποδοχής, ακόμη, για το νέο σύστημα ασύλου, τα κέντρα στα οποία θα διέμεναν αρχικά και θα φιλοξενούνταν και τέλος τις ενδεχόμενες επιστροφές και των έλεγχο των συνόρων της χώρας. Μέσα σε αυτό το κλίμα, το Νοέμβριο του 2010 ήλθε και υιοθετήθηκε το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) 114/2010, σύμφωνα με το οποίο ρυθμίστηκε η διαδικασία της μετάβασης αλλά και του ασύλου στο ελληνικό κράτος. (ΦΕΚ Α 7/26.01.2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΑ ΜΜΕ

2.1 ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΜΜΕ

Ποια είναι η διαφορά μεταξύ αιτούντων άσυλο και προσφύγων; Ο **αιτών άσυλο** είναι πολίτης τρίτης χώρας που έχει στη διάθεση του αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, στην αίτηση αυτή ζητά άσυλο ή επικουρική προστασία. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιήσουν την αίτηση αυτή προκειμένου να ζητήσουν προστασία από την πρώτη χώρα μέσω της οποίας εισήλθαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μετά την αίτηση αυτή, αυτόματα θεωρούνται πολίτες αιτούντες άσυλο. Δύνανται να αναγνωριστούν είτε ως πρόσφυγες, είτε ως πολίτες που θα τύχουν κάποια άλλη διεθνή προστασία αλλά μόνον εφόσον εγκριθεί η αίτηση από τις εθνικές αρχές του κράτους μέλους το οποίο εξέτασε την αίτηση τους.

Η χώρα με το μεγαλύτερο πληθυσμό μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, σε αναλογία με τον πληθυσμό που διαθέτει, είναι η Ελλάδα. Με την ίδια σειρά, ακολουθούν η Κύπρος, η Γερμανία και η Μάλτα κα. Περίπου 6.9 εκατομμύρια παιδιά στην Ευρωπαϊκή ένωση ζουν σε μία διαφορετική χώρα από το κράτος το οποίο φέρει την ιθαγένεια/υποκοότητα του. Το 2018 το ελληνικό κράτος φαίνεται να φιλοξενεί περίπου 190.500 παιδιά και νέους μέχρι 19 χρονών. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν ιθαγένεια άλλης χώρας. (Data of children in migration https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates_en)

Σύμφωνα με την έρευνα Refugees Reporting, το φαινόμενο στο ελληνικό κράτος αναδεικνύεται στα ΜΜΕ λόγω της γειννίας με το Τουρκικό κράτος. Ακόμη ένας λόγος είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι που έφτασαν στην Ευρώπη το 2015, κατάφεραν να κάνουν κάτι τέτοιο εξ αιτίας των ελληνικών νησιών. Με τον τρόπο αυτό πέρασαν σε γειτονικά και μη κράτη. Το Σεπτέμβρη του 2017, αναφορικά με τα στοιχεία του UNHCR, η εγκατάσταση μεταναστευτικών και προσφυγικών ρευμάτων στο ελληνικό κράτος βελτίωσε σε αρκετά σημεία τις συνθήκες διαβίωσης στην ενδοχώρα. Παρ' όλα αυτά οι ροές κορυφώθηκαν ξανά την περίοδο του Σεπτεμβρίου του 2017. Τότε

σημειώθηκαν 6.000 αφίξεις στην Ελλάδα από την ξηρά και από τη θάλασσα, πληθυσμοί που ήρθαν από γειτονικά κράτη αλλά και από πιο μακρινά.

Το κλείσιμο της βαλκανικής οδού και η συμφωνία Ε.Ε. - Τουρκίας εγκλώβισαν πρόσφυγες και μετανάστες στον ελληνικό χώρο. Αυτό ήταν πιο εμφανές και συνέβη πολύ περισσότερο στα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου. Τον Σεπτέμβρη του 2017, στη χώρα μας καταμετρώνται 45.614 πρόσφυγες και μετανάστες. Οι πρόσφυγες και μετανάστες που συρρέουν στα νησιά αναγκάζονται, μέσω της επιβολής του μέτρου του γεωγραφικού περιορισμού τους, να ζουν σε επικίνδυνες και απάνθρωπες συνθήκες στο ΚΥΤ της Μόριας. (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες).

2.2 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΜΕ

«Η πραγματικότητα δεν υπάρχει, υπάρχουν οι ιστορίες που λέμε γι' αυτήν»

Το ελληνικό κράτος είναι αναμφίβολα ένας κράτος με ιδιαίτερα ενδιαφέρον πεδίο προς τη μελέτη του τρόπου που αντιμετώπισε ο τύπος και διάφορα Μέσα την προσφυγική κρίση. Πέρα από τον επιστημονικό χαρακτήρα της ανάλυσης, από εμπειρική άποψη, η Ελλάδα είναι μία χώρα με βαθιά ριζωμένες συντηρητικές απόψεις, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζεται ως μία χώρα στην οποία η έννοια της ανθρωπιάς είναι ζωτικής σημασίας και αναφέρεται συνεχώς και με κάθε ευκαιρία. Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλα κράτη, παρά τη μείωση της ισχύος του, ο τύπος συνεχίζει να έχει μία ισχυρή διαμορφωτική επίδραση στις κοινωνίες. Οι κοινωνικές και πολιτικές στάσεις του τοπικού και του εγχώριου πληθυσμού επηρεάζονται και συμβουλεύονται τον τύπο. Σύμφωνα μάλιστα με τις έρευνες των τελευταίων χρόνων, οι εφημερίδες κατάφεραν να αποκτήσουν, πέρα από έντυπη, μία ηλεκτρονική μορφή. Έτσι, οδηγήθηκε σε μία αναχαίτιση της απειλής από τα διάφορα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Κατάφερε να διατηρήσει την ισχύ του. (Iosifidis & Bucas, 2015)

2.3 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗΣ

Σύμφωνα με τη σχετική θεωρία, η πλαισίωση είναι μία ενεργή διαδικασία. Πλαισίωση σημαίνει ότι γίνεται επιλογή συγκεκριμένων σημείων μίας πραγματικότητας (Entman 1993). Συνήθως ο τύπος δεν αναφέρει στον κόσμο το τι να σκεφτεί, αλλά γίνεται σημαντική αναφορά και κάνει τον αναγνώστη να αναλογιστεί το περί τίνος πρόκειται να σκεφτεί.

Ουσιαστικά, περιγράφει το πόσο επηρεάζεται το κοινό εξ αιτίας της οπτικής γωνίας που παρουσιάζονται σε αυτό οι εκάστοτε ειδήσεις. Ακόμη, τα ΜΜΕ δημιουργούν πλαισιώσεις, επιλέγουν δηλαδή που θα δώσουν έμφαση, σε ποιες ειδήσεις, ποια νέα, ποιες, απόψεις. Αυτό το επιτυγχάνουν χρησιμοποιώντας λέξεις – κλειδιά ,συγκεκριμένες στερεότυπες εικόνες αλλά και τις πηγές από τις οποίες λαμβάνουν τις πληροφορίες τους (Cohen, 1963). Ακόμη, σύμφωνα με τους Tewksbury,D., & Scheufele, D.A. (2009), ένας καλλιτέχνης γνωρίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο τοποθετούνται οι εικόνες του πίνακα και με τον τρόπο αυτό δύναται να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο ενδέχεται να αντιδράσουν οι θεατές. Για το λόγο αυτό προσέχουν ιδιαίτερα τον τρόπο με τον οποίο θα αναδείξουν τη δουλειά τους -είδηση-. Επιλέγουν τον τρόπο εκείνο που θα είναι σωστότερος προς παρουσίαση και προς κατανόηση της αλήθειας από το κοινό. Κατά τον ίδιο τρόπο και στη δημοσιογραφία, λαμβάνεται υπόψη η παραπάνω θεωρία και δίνεται προσοχή στον τρόπο με τον οποίο θα παρουσιαστούν πολιτικά και άλλα δρώμενα. Επιλέγονται εικόνες και λέξεις οι οποίες παίζουν σημαντικό και καθοριστικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο το κοινό θα ερμηνεύσει την είδηση. Επίσης επηρεάζεται η αξιολόγηση μίας είδησης από το κοινό, από τον τρόπο παρουσίασης της. Σύμφωνα με τους Τσατσάνη & Τσίρμπα (2014), η θεωρία της πλαισίωσης, αναφέρεται στον τρόπο που δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένες παραμέτρους. Έτσι, το θέμα γίνεται αντιληπτό ως συνέπεια μίας πράξης, αιτίας, παρουσίασης γεγονότων. Σημαντική είναι η επιρροή που ασκεί στον αναγνώστη αλλά και στο συντάκτη της είδησης, ως προς τη διαδικασία της διαλογής πληροφοριών, ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται κάτι. Η πλαισίωση ενός θέματος δύναται να ασκήσει επιρροή στον τρόπο αξιολόγησης μίας κατάστασης, μίας είδησης, άρα και το αποτέλεσμα να κριθεί με ανάλογο τρόπο επηρεασμένο από άλλες παραμέτρους προβολής και παρουσίασης.

Η έννοια του πλαισίου αρχικά αντλήθηκε από τις τέχνες και συγκεκριμένα τον κινηματογράφο, στη συνέχεια την αρχιτεκτονική. Η χρήση του γίνεται με μεταφορικό σχήμα λόγου για να ερμηνευτεί ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στην παραγωγική διαδικασία. Επίσης, στη διαδικασία της προβολής, παρουσίασης και διαμοιρασμού της πληροφορίας. Ακόμη, για να αναδείξει τι ακριβώς σημαίνει η εκάστοτε πληροφορία /διεργασία στο κοινό (Carragee & Roefs 2004: 214). Αναλυτικά, το πλαίσιο έχει το ρόλο και λειτουργεί ως ένα προκαθορισμένο πεδίο σκέψης μέσα στο οποίο το άτομο δύναται να εστιάσει τις νοητικές διεργασίες που θα κάνει για να κατανοήσει μία πληροφορία. Αυτό γίνεται σε συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία υπάρχουν και εμφανίζονται μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η θεωρία της πλαισίωσης άλλοτε συμπεριλαμβάνει πληροφορίες και άλλοτε τις

αποκλείει. Επίσης δίνει έμφαση με κάποια στοιχεία έναντι σε κάποια άλλα. Κινείται ουσιαστικά μέσα σε ένα δίπολο (Hallahan 1999).

Η ουσιαστική δράση του πλαισίου, είναι η τοποθέτηση μιας οποιασδήποτε πληροφορίας μέσα ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Από αυτό το πλαίσιο άλλοτε λείπει μία πληροφορία και άλλοτε υπερτονίζεται ανάλογα με την πληροφορία ή κάποιο συγκεκριμένο μέρος της (Etman 1993, Hallahan 1999). Έρευνα των Kahneman και Tversky (1984), η συμπερίληψη μίας πληροφορίας είναι εξίσου σημαντική με τη συμπερίληψη κάποιας. Αναλυτικά, η συγκεκριμένη έρευνα κατέδειξε ότι ο αναγνώστης επηρεάζεται από τα πλαίσια εκείνα τα οποία υπερτονίζουν ορισμένες πληροφορίες, τον ίδιο αντίκτυπο έχουν και οι πληροφορίες εκείνες οι οποίες αποκρύπτονται (Edelman, 1993).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ – ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η μελέτη του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ελλάδα, σε μία ορισμένη χρονική περίοδο. Αναλυτικά, η έρευνα διεξήχθη μέσα από τον εντοπισμό, τη συλλογή και την ανάλυση 135 άρθρων ηλεκτρονικών εφημερίδων.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός, πρώτα από όλα έγινε διεξοδική έρευνα της ανάλογης βιβλιογραφίας αναφορικά με το ζήτημα και παρουσιάστηκαν αναφορές βιβλιογραφικές και διαδικτυακές σχετικά με τη μετανάστευση στη χώρα μας αλλά και τον τρόπο που προβάλλεται το θέμα στις διάφορες ηλεκτρονικές εφημερίδες. Ακόμη, παρατέθηκαν αναφορές και πηγές προς πληροφόρηση μας σχετικά με τη μέθοδο της Ανάλυσης Περιεχομένου.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που απασχόλησαν απαντήθηκαν μέσα από την ανάλυση περιεχομένου. Αυτά είναι, οι πηγές που υπάρχουν στο κάθε άρθρο, ποιες από αυτές είναι βασισμένες σε επίσημες πηγές, ποιες είναι βασισμένες σε πληροφορίες των ΜΜΕ, ποιες είναι αποκόμματα διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ και ποιες διαθέτουν τη φωνή των προσφύγων/μεταναστών. Εν συνεχεία, αναζητήθηκαν οι λύσεις που προκύπτουν στο

συγκεκριμένο ζήτημα και το αν και κατά πόσο αυτές βασίζονται στην επιβολή και στον έλεγχο ή στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η γλώσσα αφορά σημαντικό κομμάτι, καθώς μέσα από τη γλώσσα που χρησιμοποιείται για αυτό και κάθε άλλο μείζον θέμα, αναπαριστά τον τρόπο που το αντικρίζει ολόκληρη η κοινωνία. Αναφορικά με τη γλώσσα, λόγος γίνεται για το πως αποκαλούνται οι συνάνθρωποι αυτοί μέσα στα διάφορα μέσα, ως μετανάστες, ως πρόσφυγες, ως αιτούντες άσυλο, ως λαθραίοι/λαθρομετανάστες ή κάποια άλλη διαφορετική προσέγγιση. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε επίσης στη φορτισμένη γλώσσα, στο εάν οι πρόσφυγες παρουσιάζονται ως απειλή/πρόβλημα ή κίνδυνο για την ασφάλεια και τη δημόσια υγεία και το εάν συνδέονται με την παραβατικότητα. Ακόμη, αναζητήθηκε το εάν η παρουσίαση των γεγονότων που αφορά τους πρόσφυγες δίνει βαρύτητα στο άτομο ή επικρατεί μία τάση μαζοποίησης τους. Τελειώνοντας, η φωτογραφία είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες προβολής και πραγματοποιήθηκε έρευνα για τις εικόνες εξαίρεσης αλλά και τα άτομα που υπάρχουν σε αυτές, εάν είναι άνδρες, γυναίκες, παιδιά ή ακόμη αν παρουσιάζονται όλοι μαζί ως μία μάζα ανθρώπων ή αν υπάρχουν πολιτικά και επίσημα πρόσωπα δίνοντας με τον τρόπο αυτό πολιτικό περιεχόμενο.

3.2 ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Θεματική ανάλυση ορίζεται η συστηματική αναγνώριση, οργάνωση, κατανόηση πολλών επαναλαμβανόμενων μοτίβων του νοήματος. Η διαδικασία διεκπεραιώνεται εντός του συνόλου όλων των δεδομένων. (Braun και Clarke, 2012) Η διαδικασία αυτή συμβάλει στην αρωγή του/της ερευνητή/ας στην απόκτηση γνωστικής πρόσβασης σε συλλογικούς τρόπους νοηματοδότησης αλλά ταυτόχρονα και στην απόκτηση εμπειριών επί του θέματος. Η εστίαση αφορά τα δεδομένα εκείνα που είναι σχετικά με το θέμα το συγκεκριμένο με τη μελέτη αλλά και ειδικότερα σε εκείνα που είναι κατάλληλα για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Ο οδηγός για τη διαδικασία της θεματικής ανάλυσης είναι τα ερευνητικά ερωτήματα. (Braun and Clarke, 2012)

Η θεματική ανάλυση δεν αποτελεί μία διαδικασία αποκάλυψης θεμάτων και κατηγοριών που ενυπάρχουν θαμμένα μέσα στα δεδομένα και δύνανται να ανακαλυφθούν. Πολύ περισσότερο, αφορά μία διαδικασία κατά την οποία ο ερευνητής προκειμένου να αναλύσει πρέπει να έχει ενεργητικό και δημιουργικό ρόλο. Αναπτύσσει μία διαλογική σχέση με τα

δεδομένα του και ταυτόχρονα παράγει και ανασυγκροτεί τα θέματα, παρά τα ανακαλύπτει. (βλ.Τσιώλης,2016)

Αναλυτικά εξετάστηκαν οι πηγές και οι υποκατηγορίες, οι επίσημες πηγές, οι πηγές που αντλήθηκαν από τις εφημερίδες από τα ΜΜΕ, οι πηγές από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις ΜΚΟ, οι πηγές που περιλαμβάνουν τη φωνή των προσφύγων και των μεταναστών και άλλες. Στη συνέχεια, οι λύσεις, οι λύσεις επιβολής και ελέγχου και εκείνες που αφορούν και αποσκοπούν στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατ επέκταση των μεταναστών – προσφύγων. Παρακάτω, η γλώσσα. Ο τρόπος με τον οποίο προσφωνούνται και αναφέρονται οι άνθρωποι αυτοί, εάν αναφέρονται ως πρόσφυγες, ως μετανάστες, ως αιτούντες άσυλο, ως λαθραίοι – λαθρομετανάστες ή κάπως αλλιώς. Εξετάστηκε επίσης η φορτισμένη γλώσσα. Έγινε επίσης έρευνα για το εάν οι πρόσφυγες – μετανάστες αναφέρονται μέσα στα άρθρα των ειδήσεων ως πρόβλημα/απειλή/κίνδυνος για την ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία και αν συνδέονται με την παραβατικότητα. Εν συνεχεία, λόγος έγινε για τους μετανάστες και αν αυτοί περιγράφονται μέσα στα διάφορα άρθρα ως μάζα, αν δηλαδή είναι διακριτό το στοιχείο της συσσωμάτωσης. Επίσης, αν δίνεται έμφαση στο άτομο ή παρουσιάζονται όλοι οι πρόσφυγες – μετανάστες όλοι μαζί χωρίς να γίνεται λόγος για τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά ως ξεχωριστό πρόσωπο. Τέλος η φωτογραφία δε θα μπορούσε να λείπει, εξετάστηκε αν υπάρχει φωτογραφία στο κάθε άρθρο ξεχωριστά και εάν αυτή είναι εικόνα εξαίρεσης, αν διαφαίνονται άντρες, παιδιά, γυναίκες ή αν παρουσιάζονται όλοι μαζί. Τέλος, η αναπαράσταση πολιτικών ή επίσημων προσώπων στις φωτογραφίες ή κάτι άλλο.

3.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η ανάλυση περιεχομένου αφορά μία τεχνική έρευνας με σκοπό την εξαγωγή έγκυρων και εμπειριστατωμένων συμπερασμάτων. Σημαντικό είναι ότι εξάγεται από διάφορα κείμενα και πολλές άλλες πηγές πληροφόρησης, βασισμένες στο περιεχόμενο τους.

Ο Krippendorff (2004), ορίζει ως ανάλυση περιεχομένου, μία «τεχνική εξαγωγής συμπερασμάτων που με αντικειμενικό και συστηματικό τρόπο αναγνωρίζει τα προσδιοριστικά χαρακτηριστικά των μηνυμάτων». Υποστηρίζει ότι, όπως κάθε τεχνική έρευνας έτσι και αυτή της ανάλυσης του περιεχομένου διαθέτει τα δικά της πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. οργάνωσε τις χρήσεις της Ανάλυσης Περιεχομένου στις τρεις βασικές: Περιγραφή των χαρακτηριστικών της

επικοινωνίας, εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με την προέλευση του περιεχομένου, εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με την επίδραση του περιεχομένου στην επικοινωνία.

Ο Lasswell (1960), διατυπώνει τις πιο σημαντικές και ουσιώδεις ερωτήσεις για την Ανάλυση Περιεχομένου «Ποιος λέει τι, σε ποιόν, γιατί και σε τι έκταση και με ποιο αποτέλεσμα.»

Ο Neuendorf (2002) θεωρεί την ανάλυση περιεχομένου μια από τις πιο εξελισσόμενες τεχνικές αναφορικά με την ποσοτική έρευνα, αναλυτικά, από τη στιγμή της δημιουργίας του ανάλογου λογισμικού Η/Υ. Υποστηρίζει ότι οι ποικίλες τεχνικές που απαρτίζουν τη μεθοδολογία της ανάλυσης περιεχομένου έχουν αυξηθεί σε χρήση και ποικιλία.

Ο Βάμβουκας (2007), επισημαίνει ότι «η ανάλυση περιεχομένου είναι ένα όργανο για έρευνα σε ποιοτικό υλικό. Πρόκειται για εργασία μετασχηματισμού ποιοτικών δεδομένων σε ποσοτικά και μετρήσιμα.»

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Είναι αναγκαίο η επιστημονική έρευνα να παραγάγει έγκυρα αποτελέσματα υπό το πρίσμα του ότι η ερευνητική προσπάθεια είναι ανοιχτή ως προς την προσεκτική διερεύνηση. Οι μεθοδολογικές απαιτήσεις της αξιοπιστίας δεν είναι μοναδικές αλλά είναι συγκεκριμένες και σημαντικές για μια σωστή και έγκυρη ανάλυση περιεχομένου. Οι τεχνικές που συνιστούν την ανάλυση περιεχομένου εξελίχθηκαν - αναφορικά με τη χρήση τους και την ποικιλία τους. Αναλυτικά, στον τομέα της έρευνας της μαζικής επικοινωνίας, η ανάλυση περιεχομένου ήταν ταχέως αναπτυσσόμενη τεχνική κυρίως τα τελευταία είκοσι χρόνια. Η ανάλυση περιεχομένου είναι εφαρμόσιμη σε διάφορους τομείς έρευνας, όπως την ανάλυση της γλώσσας. (Riffe & Freitag, 1997 / Yale & Gilly, 1998)

Στην ανάπτυξη της ποσοτικής ανάλυσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν οι απόψεις των:

Berelson (1952, p.18): Πρόκειται για μία τεχνική έρευνας για την αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του προφανούς περιεχομένου επικοινωνίας. Stone, Dunphy Smith & Ogilvie (1966, p.5): Η ανάλυση περιεχομένου είναι οποιαδήποτε τεχνική έρευνας που αποσκοπεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων προσδιορίζοντας συστηματικά και αντικειμενικά συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μέσα σε ένα κείμενο. Carney (1971, p.52): Η τεχνική γενικού σκοπού με στόχο την τοποθέτηση ερωτήσεων σε μια «επικοινωνία» έτσι

ώστε να εξάγουμε αποτελέσματα τα οποία μπορούν να τεκμηριωθούν. Η «επικοινωνία» μπορεί να είναι το οτιδήποτε, κάποιος πίνακας ζωγραφικής, μία ταινία, ένα αξιόθεατο.

Krippendorff (1980, p.21): Η ανάλυση περιεχομένου είναι μια τεχνική έρευνας για τη δημιουργία συμπερασμάτων από τα δεδομένα στο περιεχόμενό τους. Weber (1990, p.9): Είναι μία μέθοδος έρευνας η οποία χρησιμοποιεί ένα σετ διαδικασιών για να πραγματοποιήσει αξιόπιστα συμπεράσματα από ένα κείμενο. Berger (1991, p.25): Είναι μία τεχνική έρευνας η οποία βασίζεται στη μέτρηση ενός ποσού από κάτι (βία, αρνητικά ανδρικά πρότυπα κλπ.) εξετάζοντας ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα. Riffe, Lacy & Fico (1998, p.20): Η ποσοτική ανάλυση περιεχομένου είναι η συστηματική και επαναλαμβανόμενη εξέταση συμβόλων στην επικοινωνία, στα οποία έχουν οριστεί αριθμητικές τιμές σύμφωνα με τους έγκυρους κανόνες γρήγορης μέτρησης και η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ αυτών και των δύο τιμών χρησιμοποιώντας στατιστικά εργαλεία. Στόχος είναι να περιγραφεί η επικοινωνία και να εξάγουμε συμπεράσματα για το τι σημαίνουν.

3.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο χαρακτήρας της επικοινωνίας μεταβάλλεται άρδην, καθώς η τεχνολογία καταρρίπτει κάθε περιορισμό που μέχρι πρότινος αντιμετώπιζαν τα μέσα. Ο χρόνος, ο τόπος αλλά και οι συγκυρίες δεν εμποδίζουν πλέον μία είδηση (ΜακΚουέλ, 2003). Στη σημερινή εποχή, το διαδίκτυο έχει αλλάξει ολόκληρη τη διανομή των πληροφοριών αλλά και τον τρόπο με τον οποίο αυτές χρησιμοποιούνται. Οι πολίτες επιλέγουν πλέον, με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό, να ενημερώνονται ψηφιακά. (Lee & Clementy 2001) Ένας σημαντικός λόγος που επιλέχθηκε η αναπαράσταση του μεταναστευτικού ζητήματος μέσα από τα νέα μέσα είναι ο παραπάνω.

Στην παρούσα έρευνα και πρωτίστως για την επίτευξη του σκοπού της, επιλέχθηκαν, ως δείγμα, δημοσιεύματα από τη διαδικτυακή έκδοση επτά διαφορετικών ενημερωτικών μέσων της ελληνικής επικράτειας, το «Πρώτο Θέμα», ο «Ελεύθερος Τύπος», «iefimerida», «Η Εφημερίδα Των Συντακτών», «Τα Νέα», «Η Zougla» και η «Η Καθημερινή». Η επιλογή των συγκεκριμένων εφημερίδων δεν ήταν τυχαία. Συγκεκριμένα επιλέχθηκαν με βάση τον πολιτικό τους προσανατολισμό και/ή την υψηλή κυκλοφορία ή την επισκεψιμότητά τους. Το δείγμα της έρευνας ορίζεται από το χρονικό πλαίσιο του 2021-2022 και πιο συγκεκριμένα από τις 16/12/21 έως και τις 20/1/22. Τα δημοσιεύματα αφορούν το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα στην Ελλάδα και γεγονότα που διαδραματίζονται κατά τη συγκεκριμένη περίοδο.

Στην ποσοτική έρευνα, η οποία και αφορά την παρούσα εργασία, βασίζεται σε στατιστικές συγκρίσεις των αντικειμένων ή των περιπτώσεων που εξετάζονται. Η ποσοτική ανάλυση έχει μερικά χαρακτηριστικά που τη διακρίνουν από την ποιοτική προσέγγιση. Π.χ., Υιοθετεί στην ανάλυσή της τις μεθόδους των φυσικών επιστημών (η ουδετερότητα είναι κεντρικό στοιχείο), ενδιαφέρεται για γενικούς νόμους και εμπειρικούς κανόνες. Σκοπός της ποσοτικής ανάλυσης είναι να ανακαλύψει τις αιτίες της αλλαγής των κοινωνικών φαινομένων μέσω αντικειμενικής μέτρησης. Δηλαδή ο ερευνητής αρχίζει με μία ήδη υπάρχουσα θεωρία – αναμένει μία απάντηση. Η ποσοτική ανάλυση αποβλέπει στην επαλήθευση μιας υπόθεσης μέσω αριθμητικών στοιχείων.

3.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Ως ανάλυση περιεχομένου ορίζεται η ερευνητική διαδικασία και τεχνική κατά την οποία, με έναν προκαθορισμένο και συγκεκριμένο, τρόπο συλλέγει κανείς δεδομένα. Στη συνέχεια, τα δεδομένα αυτά αναλύονται και με τον τρόπο αυτό εξάγονται τα ανάλογα και σχετικά με το θέμα συμπεράσματα.

Η ανάλυση περιεχομένου είναι μία πολύ χρήσιμη μέθοδος, καθώς έχει ως στόχο της να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά του περιεχομένου πάνω στο οποίο δουλεύει και αναλύει ο ερευνητής. Αφορά όλες τις μορφές του γραπτού λόγου χωρίς να περιορίζεται μονάχα σε αυτές. Η ανάλυση περιεχομένου υπόκειται σε τρία στάδια. Πρώτα γίνεται ο ορισμός και η επιλογή της ενότητας ανάλυσης, λεξιλογικής, φραστικής και θεματικής. Στη συνέχεια διακρίνεται η φάση του ορισμού και της επιλογής της μονάδας μέτρησης των στοιχείων και τέλος αυτή της δημιουργίας των ομάδων που διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά. Πως ακριβώς λειτουργεί όμως. Μέσω της εφαρμογής της εξετάζονται οι πληροφορίες εκείνες που είναι διαθέσιμες. Αποτελεί μία μέθοδο μελέτης των επικοινωνιών και αξιολογεί ολόκληρη την κοινωνική επικοινωνία αλλά εντοπίζει και τις προεκτάσεις της. Ακόμη, είναι σημαντική η ταξινόμηση των στοιχείων τα οποία μελετώνται σε κατηγορίες. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι όσα δεδομένα παρουσιάζονται ως ποιοτικά παίρνουν αριθμητική μορφή κάνοντας έτσι δυνατή την ποσοτική περιγραφή του εκάστοτε περιεχομένου. (Kaplan, 1943)

Ωστόσο υπάρχουν και περιορισμοί. Παρά τη χρησιμότητα της ανάλυσης περιεχομένου, υπάρχουν κάποιες δυσκολίες οι οποίες κυρίως αφορούν την αμεροληψία, καθώς τα συμπεράσματα μπορεί να παραχθούν με αρκετά υποκειμενικό τρόπο από τον εκάστοτε ερευνητή. Ακόμη, εξαρτάται από το χρόνο και την απαίτηση για τη διεξαγωγή της έρευνας

αλλά και την έλλειψη της αξιοπιστίας. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι αναξιόπιστα και το γεγονός αυτό οδηγεί πολλές φορές σε εσφαλμένα και παραπληροφορημένα συμπεράσματα. Η ανάλυση περιεχομένου ουσιαστικά αποτελεί μία μέθοδο ελεγχόμενης και συστηματικής περιγραφής και ερμηνείας του προφορικού αλλά και του γραπτού λόγου. Δεν είναι λίγες οι φορές που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για την ανάλυση εικόνων. Οτιδήποτε έχει ειπωθεί ή γραφτεί μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Αναλυτικά, άρθρα τύπου, διαφημίσεις, υλικό από διάφορες συνεντεύξεις ή μη δομημένα ερωτηματολόγια, πολιτικοί λόγοι, άρθρα από λογοτεχνικά κείμενα (Karlan, 1943).

Είναι αναγκαίο ο πολυσύνθετος και ενίοτε αντιφατικός λόγος των αντικειμένων που καταπιάνεται ο ερευνητής να κατηγοριοποιηθεί και να κωδικοποιηθεί. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει να τον διαχειριστεί ο ερευνητής και να τον αναλύσει. Η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου μπορεί επίσης να βοηθήσει στο να γίνουν συγκρίσεις. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί ακόμη και ανάμεσα σε διαφορετικά δείγματα. Χρησιμοποιείται πολύ συχνά και για την ανάλυση του λόγου αλλά και πολλών εικόνων αναφορικά με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Εξετάζονται και αναλύονται τα συμβολικά πολιτισμικά προϊόντα, κάποια από τα οποία μπορεί να είναι μύθοι, τραγούδια, ακόμη και παραμύθια κλπ. (Karlan, 1943).

3.6 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΠΗΓΕΣ

Γύρω από ένα ζήτημα, με αφορμή ένα γεγονός, δύναται να δημοσιευτούν σε ηλεκτρονικές εφημερίδες και στο διαδίκτυο σε ορισμένες ιστοσελίδες, απόψεις από διάφορους φορείς αλλά και μέσα από ξεχωριστές πλατφόρμες ανάρτησης υλικού. Σε πρώτο στάδιο πρέπει να γίνει διακριτή ανάμεσα σε αναρτήσεις των ΜΜΕ, των διαφόρων ΜΚΟ, επίσημων ιστοσελίδων, λόγοι και δημοσιεύσεις πολιτικών και αστυνομικών αλλά και εμπειρογνομόνων.

ΓΛΩΣΣΑ

Η γλώσσα ασκεί ισχυρή και καθοριστική επίδραση σε ένα θέμα. Η γλώσσα είναι ένα «όπλο». Η επικοινωνία διαμορφώνει διαθέσεις και ο τρόπος που χρησιμοποιούνται οι λέξεις επιδρά στην παρουσίαση και κατανόηση ενός ζητήματος. Ο κάθε τύπος/ δημοσιογράφος διαμορφώνει το λόγο του με διαφορετικό τρόπο, τόνο, χρόνο και για διαφορετικά θέματα και σκοπούς. Όλα αυτά και ακόμη περισσότερα επηρεάζουν την άποψη των αναγνωστών. Το

ευρύ κοινό σχηματίζει άποψη για ένα γεγονός βασισμένο στο ποιος λέει τι και γιατί και πότε και με ποίο σκοπό και ποιες είναι οι απόψεις που πρεσβεύει.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ο φωτορεπόρτερ έχει ως σκοπό μέσω των εικόνων που καταγράφει να αποθηκεύσει τα γεγονότα και να μεταφέρει την αλήθεια και την είδηση αυτούσια όπως είναι χωρίς προσθήσεις και αφαιρέσεις. Βασικό στοιχείο της δουλειάς αυτής του φωτορεπόρτερ, είναι να παρουσιάζε τα βασικά στοιχεία της σωστής ειδησεογραφικής φωτογραφίας. Αυτά σύμφωνα με τους Γιαννακόπουλο κ.ά. (2016, όπως αναφέρεται στο Μαριώλος, 2017) είναι τα εξής παρακάτω:

- Η φωτογραφία πρέπει να περιέχει καθαρό θέμα
- Να έχει οπτική δύναμη σε όσα παρουσιάζει
- Να εστιάζει στο εκάστοτε συγκεκριμένο θέμα
- Να είναι απλή, χωρίς περιττές πληροφορίες και αναφορές

ΟΠΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ

Πλαισίωση είναι η διαδικασία ένας επιλογής και εμφατικοποίησης ορισμένων όψεων μιας αντιληπτής πραγματικότητας, ώστε να προάγεται ένας συγκεκριμένος ορισμός του προβλήματος, μια ορισμένη ερμηνεία για τη σχέση μεταξύ αιτίου και αιτιατού, μια ηθική κρίση ή ακόμη και λύση για την αντιμετώπισή του. (Etman, 2004)

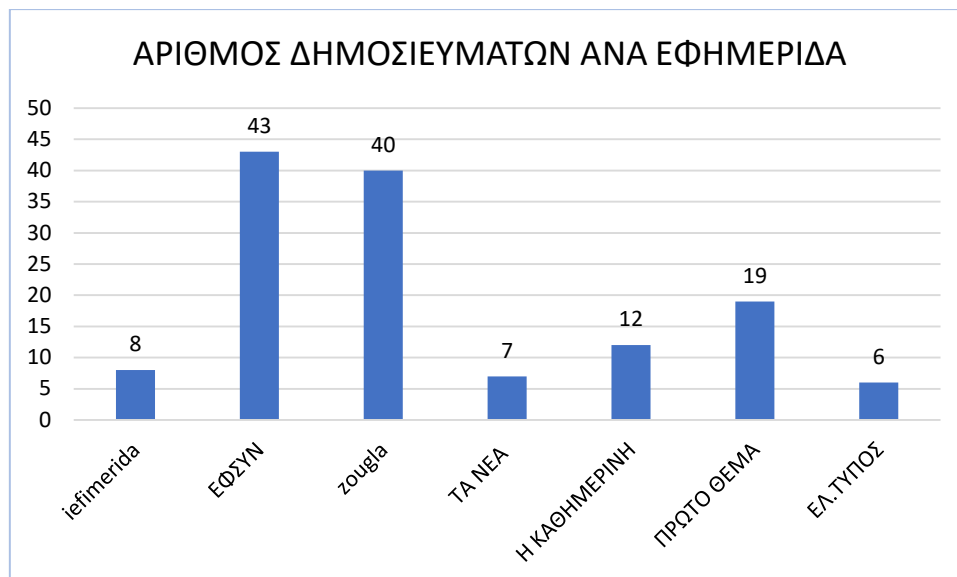
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η ανάλυση των εμπειρικών ευρημάτων, όπου παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα εξάγονται σύμφωνα με τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τις διάφορες ηλεκτρονικές εφημερίδες και την τελική ανάλυση στο πρόγραμμα του EXCEL. Συνολικά συλλέχθηκαν 135 δημοσιεύματα σχετικά με το ζήτημα που ερευνάται. Πρωτίστως με τα έντυπα κωδικοποίησης, όπου και τοποθετήθηκαν συγκεκριμένα κριτήρια ανάλυσης περιεχομένου.

Από τις παραπάνω κατηγορίες που τέθηκαν ως κριτήρια για την ανάλυση περιεχομένου εξετάστηκαν περαιτέρω οι επίσημες πηγές, οι πηγές από τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις ΜΚΟ, οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν και αντλήθηκαν από πρόσφυγες – μετανάστες. Οι λύσεις, επιβολής και ελέγχου ή με βάση το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η φορτισμένη γλώσσα, εάν οι πληθυσμοί αυτοί αναφέρονται ως απειλή ή πρόβλημα: κίνδυνος για την ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία, πρόβλημα – σύνδεση με την παραβατικότητα, εάν παρουσιάζονται όλοι μαζί και διαφαίνεται το στοιχείο της μάζας και της συσσωμάτωσης. Εάν δίνεται έμφαση στο άτομο και εάν υπάρχουν οι άνθρωποι αυτοί σε εικόνες εξαίρεσης μέσα στα άρθρα.

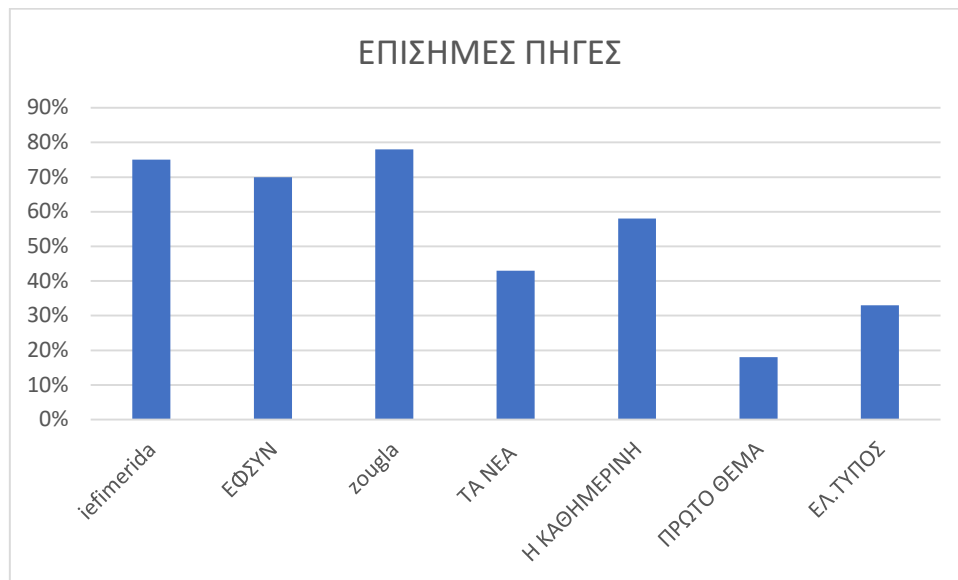
Στο πρώτο γράφημα φαίνονται γενικά τα ποσά που συλλέχθηκαν ανά εφημερίδα τη χρονική περίοδο που διεξήχθη η έρευνα, σύμφωνα πάντοτε με το σχετικό θέμα που αναλύθηκε.

4.1. ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΠΗΓΕΣ

Όσον αφορά τις πηγές τις οποίες αξιοποιούν τα διάφορα μέσα, είναι εμφανές ότι παραπάνω από τα μισά δημοσιεύματα προέρχονται από επίσημες πηγές. Αναλυτικά, κάποιες από αυτές είναι το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, η Ελληνική Αστυνομία, Υπουργεία, πολιτικά πρόσωπα κτλ. Η Iefimerida σημειώνει το ποσοστό του 75%, ακολουθεί η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό επίσης 70%, ενώ η Zougla χρησιμοποιεί ακόμη περισσότερες επίσημες πηγές στα δημοσιεύματά της με ποσοστό 78%. Τα ποσοστά στη συνέχεια είναι έκδηλα χαμηλότερα με την εφημερίδα TA NEA να ανέρχεται στο 43%, την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στο 58%, συγκριτικά με τις τρεις πρώτες αλλά καθόλου ασήμαντα. Το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ στο 18% και ο

ΕΛ.ΤΥΠΟΣ στο 33%. Σημαντικό, ωστόσο, είναι να αναφερθεί ότι η Zougla η οποία και εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό χρήσης επίσημων πηγών είναι εκείνη και η οποία έχει τα περισσότερα αναρτημένα δημοσιεύματα έναντι των υπολοίπων. Παρ' όλα αυτά θα γίνει και μία σύγκριση της ΕΦΣΥΝ με την iefimerida, καθώς έχουν τα ίδια ποσοστά επίσημων πηγών μολονότι η πληθώρα των δημοσιευμάτων είναι αισθητά διαφορετική. Η ΕΦΣΥΝ με 43 σχετικά δημοσιεύματα ενώ η iefimerida με μόλις 8.

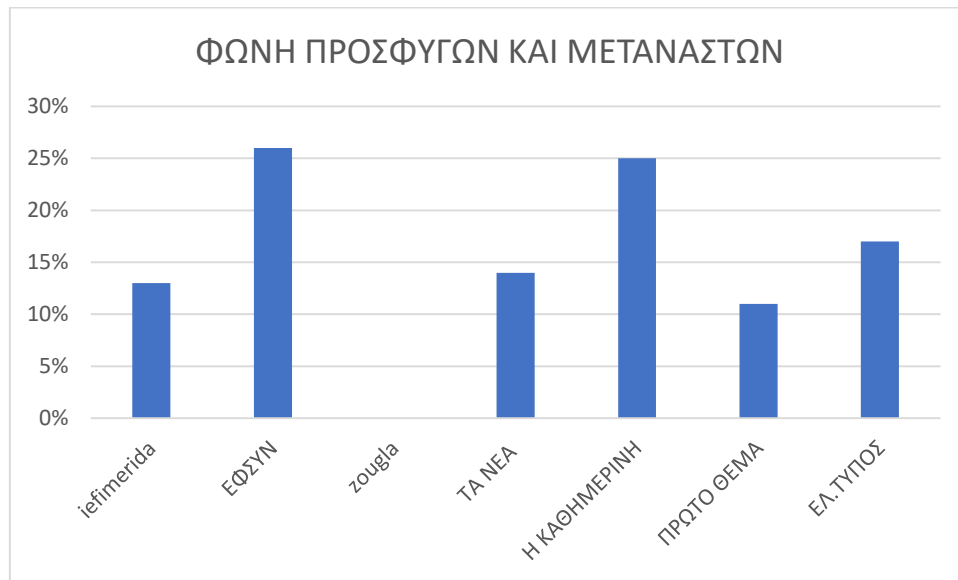

4.2. ΦΩΝΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Οι πρόσφυγες-μετανάστες αποτελούν τους πρωταγωνιστές της ιστορίας του πόνου, παρόλα αυτά ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις κατά τις οποίες τους δίνεται ο λόγος και η ευκαιρία να μιλήσουν οι ίδιοι για τα βιώματά τους και να ακουστεί η φωνή τους μέσα από τα δικά τους μάτια. Όταν αυτό συμβαίνει, όλα αποκτούν άλλη τροπή και τα πάντα είναι διαφορετικά. Τα άρθρα κατακλύζονται από ανθρώπινη διάσταση, ενώ τα κοινά σημεία με το ίδιο θέμα, αν αυτό είχε γραφτεί από έναν δημοσιογράφο, θα ήταν λίγα. Με τη φωνή των προσφύγων-μεταναστών αναδεικνύεται η άλλη οπτική του πολέμου, της ένδειας, των τραυμάτων κι γενικότερα ολόκληρου του μεταναστευτικού ζητήματος. Το μεταναστευτικό δεν είναι μία είδηση ούτε ένα άρθρο, πρόκειται για ένα παγκόσμιο φαινόμενο που πλήττει γενιές και γενιές ανθρώπων και κράτη.

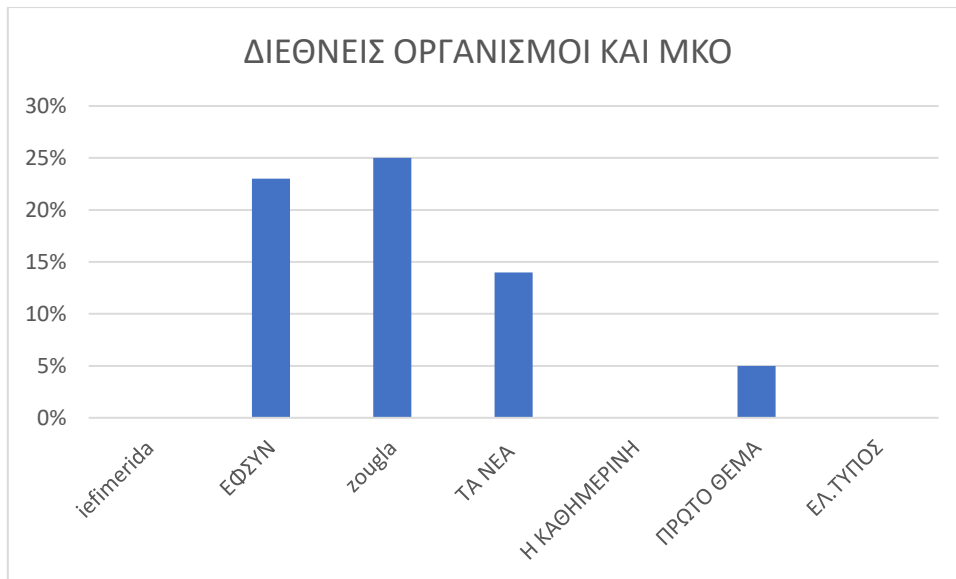
Μόλις το 13% των ευρημάτων των εφημερίδων φαίνεται να συμπεριλαμβάνει στα δημοσιεύματά του τη φωνή των προσφύγων-μεταναστών. Αναλυτικά, όπως φαίνεται και

παρακάτω, στην *iefimerida*, μόλις το 13% των δημοσιευμάτων συμπεριλαμβάνει τη φωνή των μεταναστών, ποσοστό όχι μικρό, αν αναλογιστεί κανείς τον αριθμό των δημοσιευμάτων που ανέρχονται στα 8. Ακολουθώντας, η ΕΦΣΥΝ, με ποσοστό 26%, η Zougla με 0%. Η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 14% και Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με 25%. Τέλος, το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ στο 11% καθώς και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ στο 17%.

4.3. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΚΟ

Συνολικά 16% των δημοσιευμάτων που επιλέχθηκαν χρησιμοποίησε ως πηγή τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Αναλυτικά, η *iefimerida* με ποσοστό 0%, η ΕΦΣΥΝ 23%, η Zougla 25%, ΤΑ ΝΕΑ 14%, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 0%, το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ 5% και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με 0%. Όταν 69% των δημοσιευμάτων αποτελούν οι επίσημες πηγές είναι αναμενόμενο τα υπόλοιπα να είναι χαμηλά. Παρατηρείται η Zougla, όπως επίσης και η ΕΦΣΥΝ να έχουν τα υψηλότερα ποσοστά, καθώς όπως διαφαίνεται και από τα δημοσιεύματα είναι εκείνες οι εφημερίδες οι οποίες συμπεριέλαβαν στα δημοσιεύματά τους πληροφορίες και πηγές από Διεθνείς Οργανισμούς και ΜΚΟ.

4.4. ΛΥΣΕΙΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αναφορικά με τις λύσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται επιβολής και ελέγχου καθώς δεν έχουν κανέναν άλλο σκοπό πέρα από τον προφανή, το ποσοστό ανέρχεται στο 51% συνολικά. Αναλυτικά, η iefimerida, με ποσοστό 25%, η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό 61%, η Zougla με ποσοστό 60%, ακολουθεί η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 29%, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 17%, το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ με ποσοστό 0% και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με ποσοστό 17%. Αυξημένα τα ποσοστά αναφορικά με τις λύσεις επιβολής και ελέγχου σε όλα τα μέσα. Ειδικότερα στην ΕΦΣΥΝ και στη Zougla, όπου και συγκεντρώθηκαν τα περισσότερα σχετικά δημοσιεύματα, τα ποσοστά είναι πάνω από το μισό.

4.5. ΦΟΡΤΙΣΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μεγάλος αριθμός των δημοσιευμάτων, όπως διαφαίνεται και παρακάτω, αξιοποιεί στα άρθρα του φορτισμένο λεξιλόγιο. Δηλαδή, χρησιμοποιείται συναισθηματικά φορτισμένος λόγος με σκοπό την ευαισθητοποίηση ή τη θυματοποίηση. Προκαλείται με τον τρόπο αυτό στο ακροατήριο συναίσθημα ευθύνης και αλληλεγγύης προς τους πρόσφυγες.

Από τα δημοσιεύματα που συλλέχθηκαν, το ποσοστό του 62% είναι αυτό το οποίο εμφανίζεται να χρησιμοποιεί φορτισμένη γλώσσα όταν αναφέρεται σε ζητήματα μετανάστευσης και προσφύγων. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, καθώς πάνω από τα μισά δημοσιεύματα επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη γλώσσα. Αναλυτικά, όπως διαφαίνεται

και στο παρακάτω γράφημα, iefimerida με ποσοστό 38%, αρκετά υψηλό αν λάβει κανείς υπόψη τον αριθμό των δημοσιευμάτων σχετικού ζητήματος που ανέρχονται στα 8. Ακολουθεί η ΕΦΣΥΝ η οποία αν και χαμηλότερα από την προηγούμενη παρουσιάζει και αυτή σημαντικά ποσοστά χρήσης φορτισμένης γλώσσας στα δημοσιεύματα της περί μεταναστευτικού/προσφυγικού, με ποσοστό 58%. Η εφημερίδα Zougla με ποσοστό φορτισμένης γλώσσας 83% και 40 δημοσιευμένων άρθρων. ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 86% και αριθμό δημοσιευμάτων 7, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 67%, Το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ με ποσοστό 37% και τέλος ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με ποσοστό 33%.

4.6. ΑΠΕΙΛΗ – ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Συνολικά το ποσοστό το οποίο κάνει λόγο για τους πρόσφυγες – μετανάστες ως απειλή ή πρόβλημα για το κοινωνικό σύνολο ανέρχεται στο 29%, ενώ η εφημερίδα iefimerida στο 38%. Στη συνέχεια η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό 16%, αρκετά μικρότερο αν αναλογιστεί κανείς τα ευρήματα, στην iefimerida 8 ενώ στην ΕΦΣΥΝ 43. Ακόμη, η Zougla με ποσοστό 45%, ενώ η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 29%. Παρακάτω φαίνεται η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 17%, το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ με 32% και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με ποσοστό 17%.

4.7. ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΩΣ ΜΑΖΑ

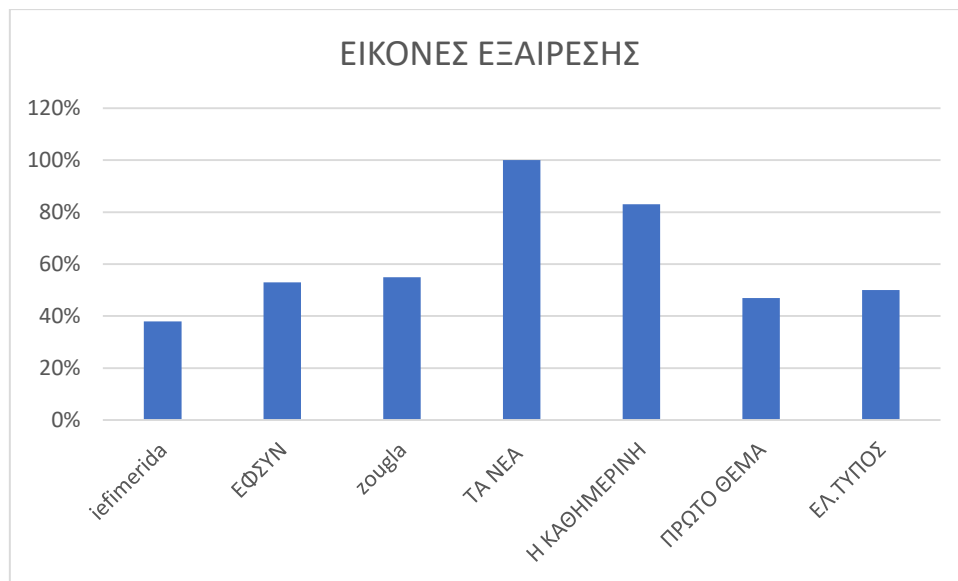
Συνολικά τα δημοσιεύματα τα οποία αναφέρονται στα κείμενα και στα άρθρα τους ως μάζα ανέρχονται στο 61%. Αναλυτικά, το iefimerida με ποσοστό 100%, η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό 33%, ενώ η Zougla με ποσοστό 65%. Ακόμη, ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 71%, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 75%, ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ στο 79% και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με ποσοστό πληρότητας 100%.

4.8. ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ ΚΑΙ / Ή ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ

Συνολικά τα δημοσιεύματα τα οποία αναφέρονται στα κείμενα και στα άρθρα τους στους ανθρώπους ξεχωριστά ως άτομα και όχι ως μάζα ανέρχονται στο 22%. Αναλυτικά, η iefimerida με ποσοστό 0%, η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό 26%, ενώ η Zougla με ποσοστό 30%. Ακόμη, ΤΑ ΝΕΑ με ποσοστό 14%, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 17%, ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ στο 21% και ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ με ποσοστό 0%.

4.9. ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ

Συνολικά οι εφημερίδες έχουν ποσοστό 57%, σύμφωνα με το οποίο τοποθετούν σε εικόνες εξαίρεσης οτιδήποτε αφορά τους πρόσφυγες-μετανάστες. Ουσιαστικά οι εικόνες εξαίρεσης είναι αυτές οι οποίες δε βρίσκονται σε σημεία της καθημερινότητας. Αντίθετα, αντικρίζουμε τους μετανάστες σε εικόνες σε παραλίες, σε εγκαταλελειμμένα κτίρια, σε παραγκουπόλεις κ.α. Αναλυτικά, η *iefimerida* με ποσοστό 38%, η ΕΦΣΥΝ με ποσοστό 53%, η εφημερίδα *Zougla* με ποσοστό 55%, ενώ ΤΑ ΝΕΑ στο 100%. Ακόμη, η Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ με ποσοστό 83%, ακολουθεί το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ με ποσοστό 47% και τέλος ο ΕΛ.ΤΥΠΟΣ στο 50%. Αυξημένα τα ποσά στην κατηγορία των εικόνων εξαίρεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

«Εμείς, ωστόσο, δε φύγαμε γιατί το θέλαμε, λεύτερα να διαλέξουμε άλλη γη..... Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας κυνηγήσαν, μας προγράψανε... (Μπέρτολτ Μπρεχτ, 1937 Ποιήματα)».

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της αναπαράστασης του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης και ειδικότερα σε 135 δημοσιεύματα, τα οποία προήλθαν από επτά ηλεκτρονικά μέσα, το «iefimerida», την «Εφημερίδα των Συντακτών», τη «Zougla», «τα Νέα», την «Καθημερινή», το «Πρώτο Θέμα» και τον «Ελεύθερο Τύπο».

Τα διάφορα μέσα επιλέγουν τα γεγονότα που θα παρουσιάσουν και υπαγορεύουν τον τρόπο με τον οποίο θα τα παρουσιάσουν, θα τα προβάλουν στο κοινό. Δεν είναι λίγες οι φορές που ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται η προβολή αυτή επηρεάζει τον δημόσιο διάλογο. Πολλές φορές είναι σε θέση να στρέψουν το ενδιαφέρον των αναγνωστών εκεί όπου εκείνοι επιθυμούν, αρκετές είναι οι φορές επίσης που το αποπροσανατολίζουν, άλλοτε σκόπιμα και άλλοτε όχι. Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, οι πληροφορίες αλλά και οι πηγές δημιουργούν έναν περιορισμό ως προς την επίτευξη της διαμόρφωσης μίας πιο υποκειμενικής άποψης αναφορικά με οποιοδήποτε ζήτημα και στην περίπτωση μας το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα (Habermas, 1962).

Μέσα από την ανάλυση των εμπειρικών ευρημάτων και τη μελέτη όλων των δημοσιευμάτων, έγινε φανερό ότι σχεδόν όλες οι εφημερίδες έκαναν χρήση των επίσημων πηγών στα δημοσιεύματά τους, με εξαίρεση το ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, όπου μόνο το 18% των δημοσιευμάτων του εκδηλώνει τέτοια πηγή πληροφοριών. Σημαντικά χαμηλά ήταν τα ποσοστά τα οποία φανέρωναν ότι οι εφημερίδες που μελετήθηκαν άντλησαν τις πληροφορίες τους από διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ αλλά και από άλλες διαφορετικές πηγές από αυτές των ΜΜΕ, των επίσημων πηγών και των ίδιων των μεταναστών / προσφύγων. Ακόμη, κάτω του 20% ανέρχονται τα ποσοστά στα οποία τα άρθρα λαμβάνουν ως πηγή πληροφόρησης τους ίδιους τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Στο μεγαλύτερο ποσοστό, δεν είναι αυτοί οι άνθρωποι, όπου το ζήτημα τους αφορά άμεσα, εκείνοι οι οποίοι δίνουν πληροφορίες για το ζήτημα αυτό. Στη συνέχεια, ο αριθμός των δημοσιευμάτων ο οποίος δίνει λύσεις σε σχέση με την επιβολή και τον έλεγχο είναι σχεδόν ισάριθμος με αυτόν που προσφέρει λύσεις με βάση το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, με ποσοστό 51% δίνονται λύσεις με σκοπό να πραγματοποιηθεί επιβολή και έλεγχος στο ζήτημα αλλά και στους ανθρώπους αυτούς, ενώ με ποσοστό 47% συνολικά από όλα τα δημοσιεύματα όλων των εφημερίδων, δίνει λύσεις με γνώμονα το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναφορικά με την προσφώνηση τους, με ποσοστό 69% τους αποκαλούν μετανάστες. Μικρότερα είναι τα ποσοστά όπου τους ονομάζουν πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, λαθρομετανάστες ή αλλιώς. Με αρκετά αυξημένο ποσοστό εμφανίζεται η έρευνα για την κατηγορία φορτισμένου λεξιλογίου, με ποσοστό 62%.

Εν συνεχεία, μόνον η εφημερίδα «Zougla», με ποσοστό 45% των δημοσιευμάτων της, φαίνεται να εμφανίζει τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ως πρόβλημα και απειλή για τη δημόσια υγεία και να συνδέει τους ανθρώπους αυτούς με την παραβατικότητα, ενώ οι υπόλοιπες εφημερίδες βρίσκονται κάτω του ποσού αυτού με ποσοστά. Με ποσοστό 57%, τα δημοσιεύματα που συλλέχθηκαν συνολικά για όλες τις εφημερίδες, τοποθετούν στα άρθρα τους τους πρόσφυγες, μετανάστες σε εικόνες εξαίρεσης. Τέλος με ποσοστό 11% στις φωτογραφίες που προβάλλονται στα δημοσιεύματα εμφανίζονται άντρες, ενώ με ποσοστό 20% παρουσιάζονται όλοι μαζί ως μία μάζα. Τα παιδιά και οι γυναίκες παρουσιάζουν εξαιρετικά μικρά ποσοστά εμφάνισής τους ειδικότερα ξεχωριστά.

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να γίνει αντιληπτός ο τρόπος με τον οποίο προβάλλεται το μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα στο ευρύ κοινό μέσα από τη δημοσιοποίηση των διάφορων Μέσων. Πράγμα το οποίο επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό καθώς σχεδόν όλες οι κατηγορίες έχουν εμφανείς τις απόψεις περί τούτου. Τα αποτελέσματα διαφωτίζουν γύρω από το ζήτημα αυτό αλλά και τα θέματα που το περικλείουν και το αναπαριστούν. Οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται είτε ως θύματα είτε ως θύτες. Προβάλλονται επίσης ως απειλή για δημόσια σφαίρα και υπαίτιοι διαφόρων εγκληματικών συμπεριφορών και καταστάσεων. Παρόλα αυτά, παρατηρείται μία προσπάθεια από όλες τις εφημερίδες σε ορισμένο αριθμό δημοσιευμάτων, να προσεγγίσουν το ζήτημα με πιο ανθρωπιστικό χαρακτήρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανάλυση δεδομένων. Datanalysis, Ανάλυση περιεχομένου, Σχεδιασμός έρευνας. (19/8/2022)
- Α.Τριανταφυλλίδου, Μ.Μaroufof (with the collaboration of M. Nikolova), Immigration towards Greece at the Eve of the 21st century. IDEA Working papers, no4, pp. 27-28. (2009)
- Α.Τριανταφυλλίδου, Α.Δημητριάδη, “Η διαχείριση του ασύλου στην Ευρώπη: αναθεώρηση του Δουβλίνου 1 και η περίπτωση της Ελλάδας”, Εφαρμογές ΔΔΙ/σελ. 22. (2011)
- Βάμβουκας, Μ., Ανδρεαδάκης Ν., Οδηγός για την εκπόνηση και τη σύνταξη γραπτής ερευνητικής εργασίας: σεμιναριακής, πτυχιακής, διπλωματικής. Αθήνα: Ατραπός (2005)
- Β. Παπαστεφάνου, “Εικόνα χάους στην Ειδομένη – Στην αναμονή εκατοντάδες πρόσφυγες στον Πειραιά, ΕΡΤ – Πρώτο Πρόγραμμα – ΑΠΕ/ ΜΠΕ, 1.3.” (2016)
<https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/ikona-chaous-stin-idomeni-stin-anamoni-ekaton-tades-prosfiges-ston-pirea/>
- Γ.Αντωνόπουλος, J.Winterdyk, “The smuggling of migrants in Greece: An examination of its social organization”, European journal of criminology, vol.3 ,no4n pp.439-461. (2006)
- Διεθνές Συνέδριο της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Ο.Κ.Ε.), με θέμα: «Μετανάστευση», http://www.xenophilia.gr/sin_oke.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών :Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση, COM 240, Βρυξέλλες, (2015)

- Η Καθημερινή, «Ξένοι εκτός ΕΕ το 7% των πολιτών σε Ελλάδα, Κύπρο, Ισπανία και Αυστρία.» (30/07/2013)
- Ζαμπαρλούκου Σ. και Κούση Μ. (2014), Κοινωνικές όψεις της κρίσης στην Ελλάδα, Αθήνα.
- Ζαν. Κλοντ Γιουνκερ, Δηλώσεις του πρωθυπουργού της Ουγγαρίας Β. Όρμπαν. 7 Σεπτεμβρίου 2017 και 23 Οκτωβρίου 2016. (2016),(2017)
- Καλλινακάκη, Θ. Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας. Αθήνα, (2010)
- Καλοφωλιάς, σς. 18-19, (2011)
- Λ. Μουσούρου, “Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη.” Gutenberg, σελ, 148. Αθήνα,(1991)
- ΜακΚουέιλ, Ν. “Η θεωρία της μαζικής επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα.” Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, (2003)
- Μαριώλος Π. (2017). Ιστορική αναδρομή στη φωτογραφία και η συμβολή της στην ενημέρωση. (Πτυχιακή Εργασία). ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Διαθέσιμο στο:
<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/5716>
- Μπονίδης, Κ. Το Περιεχόμενο του Σχολικού Βιβλίου ως Αντικείμενο Έρευνας: Διαχρονική Εξέταση της Σχετικής Έρευνας και Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις. Αθήνα: Μεταίχμιο. (2004)
- Ν. Σιταρόπουλος, “Modern Greek asylum policy and practice in the context of the relevant european developments” ,Journal of refugee studies, vol. 13 no. 1, pp. 107-116. (2006)
- Παρασκευόπουλος, Ι. Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας. Έννοια, χαρακτηριστικά, είδη και στάδιο της επιστημονικής έρευνας. Αθήνα, χο.,(1993)

- Σ. Βρέλλης, “Δίκαιο Αλλοδαπών”, Β΄ Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 223, Αθήνα, (2003)

- Σύμβαση του Δουβλίνου, Κανονισμός Δουβλίνου 2 και κανονισμός Δουβλίνου 3,(2003, 2008)

- Σ. Λυγερός Σ., “Το γεμάτο προκλήσεις ευρωπαϊκό και περιφερειακό. Κίνδυνοι, ευκαιρίες και αδιέξοδα.” Εδόσεις ποιότητα, Αθήνα, (2016)
<https://www.consilium.europa.eu/el/>

- Τσιώλης Γ., «Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων: διλήμματα, δυνατότητες, διαδικασίες.» στο: Γ. Πυριωτάκης, Χρ. Θεοφιλίδης. Ερευνητική μεθοδολογία στις κοινωνικές επιστήμες και στην εκπαίδευση. Συμβολή στην επιστημολογική θεωρία και την ερευνητική πράξη. Αθήνα (2016)

- Τσουκαλάς, Κ. Ελλάδα της λήθης και της αλήθειας. Εκδόσεις θεμέλιο, Αθήνα. (2013).

- Πολονού, Ν. «Η γλώσσα διαφοροποιείται» σελ. 160-162, Τα χαμένα παιδιά μας. Εκδόσεις. Πόλις. (2007).

- Σαΐτης, Χ. «Στάσεις και αντιλήψεις των διευθυντών σχολικών μονάδων για τη λειτουργικότητα της Δημοτικής και Κοινοτικής Επιτροπής Παιδείας (ΔΚΕΠ)», Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, (150). (2007)

- Τσατσάνης, Μ., & Τσίμπας, Γ. Ειδησεογραφικό περιεχόμενο και τάσεις του εκλογικού σώματος: η πρώτη περίοδος της κρίσης, 2009-2011. Ελληνική επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 42, 173-202. (2014)

- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (2017)
<https://data2.unhcr.org/en/documents/download/60346>

- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, Ν.3907/2011 Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο. (2011)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Belerson, Bernard “Content analysis in communication research.” New York: Hafner, (1952)
- Berger, Arthur Asa, “Media research techniques.” Newbury Park: Sage Publications (1991)
- Bogdan N.B., Fratzke S., Europe’s Migration Crisis in Context: Why Now and What Next, Migration Policy Centre (MPC), (2015)
- Braun, V., & Clarke, V. Using thematic analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77-101. (2006).
- Braun, V., and Clarke, V. Thematic analysis. In H. Cooper. *Handbook of research methods in psychology*. Washington. American psychological association. (2012)
- Carney p.52 (1971)
- Clappitt, P. G. *Communicating for managerial effectiveness* (3rd ed.). Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications. (2005).
- Cohen, B.C. *Press and foreign policy*, princeton university press, (1963).
- Daniel Riffe, Stephen Lacy, Frederick G.Fico “Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research” 2nd edition, Lawrence Erlbaum Associates. (2005)
- Data of children in migration
https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates_en
- Entman, M. R., framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*. 43, pp. 51-58, (1993)
- Edelman, M., “Η κατασκευή του πολιτικού θεάματος”. Αθήνα, Παπαζήσης. (1993)

- Glesne, C. Η ποιοτική έρευνα. Οδηγός για τους νέους επιστήμονες, (Γ.Καλαουζίδης, μετ. Αθήνα, Μεταίχμιο), (2018)
- Habermas, (1968)
- iefimerida – Αλβανία Βουλγαρία σφραγίζουν τα σύνορά τους με την Ελλάδα ,(2016)
<http://www.iefimerida.gr/news/255904/alvania-voylgaria-sfragizoyn-ta-synora-toys-me-tin-ellada>
- iefimerida, “Ευθέως με αποπο,πή απείλησε την Ελλάδα ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Βλάντις Ντομπρόβσκις” , “Τι θα συμβεί αν αποβάλουν την Ελλάδα από τη ζώνη Σένγκεν.” (2016)
<http://www.iefimerida.gr/news/248045/ti-tha-symvei-apovaloy-n-tin-ellada-apo-ti-zoni-sengken-oi-epiptoseis-lista>
- Iosifidis, P., & Boucas, D. Media policy and independent journalism in Greece.,(2015)
- Kaplan, Abraham, Content analysis and the theory of signs, philosophy of science, vol. 10, no.4 pp. 230-247,(1943)
- Kehneman, D. and Tversky, A. “choice, values, and frames”. American psychologist, 39. pp. 341-350. (1984)
- Krippendorff, K. “Content Analysis: An Introduction to Its Methodology”. (2004)
- Lee, A. and So., C. “Electronic newspaper as digital marketplaces.” World Futures, 57, 495-522. (2001)
- L.Schuster, Turning refugees into “illegal migrants”.: Afghan asylum seekers in Europe, Journal Ethnic and Racial Studies, no.8, pp.1392-1407, (2011)
- Stone P., Dunphy D., Smith, M., & Ogilvie D. “The general inquirer: a computer approach to content analysis” Cambridge: MIT Press. (1966)
- Max Weber (1990)

- Newsbomb, “Πόσοι είναι και που διαμένουν οι πρόσφυγες – μετανάστες σήμερα στην Ελλάδα.” (2016)
<http://mindigital.gr/images/prosfygiko/06-07-2016.pdf>
- Watzlawick,P. «Η γλώσσα της αλλαγής», Στοιχεία θεραπευτικής επικοινωνίας. Εκδόσεις Κέδρος, (1986).
- Willig, C. Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην Ψυχολογία. Εισαγωγή. Αθήνα: Gutenberg, (2015).